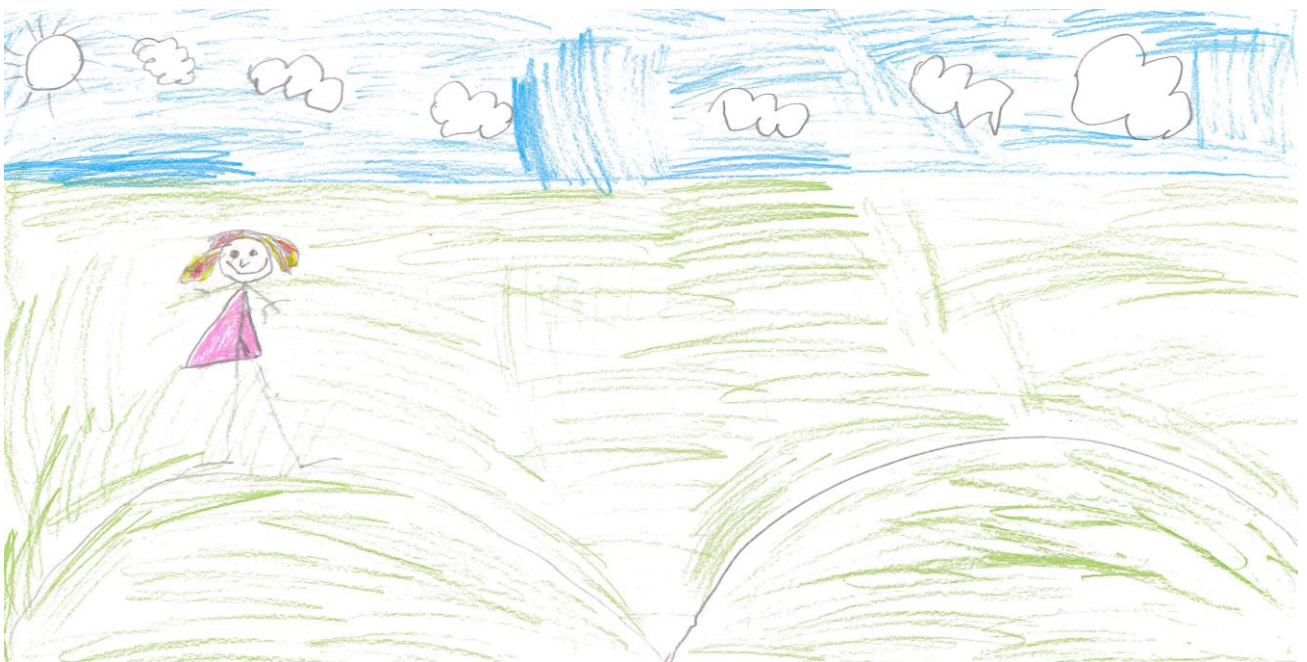

ORIPÄÄN

ESIOPIETUSSUUNNITELMA

Sivistyslautakunta 53 §
31.8.2016

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	3
2. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET.....	4
2.1. Esiopetuksen Järjestämistä Ohjaavat Velvoitteet, Esiopetuksen Järjestelyt Oripäässä	4
2.2 Esiopetuksen Tehtävä Osana Oppimisen Polkua	5
2.3. Arvoperusta	7
2.4. Oppimiskäsitys Ja Oppimisympäristö	8
2.5. Laaja-Alainen Osaaminen Esiopetuksessa.....	8
3. KASVUA JA OPPIMISTA TUKEVA TOIMINTAKULTTUURI.....	12
3.1. Toimintakulttuurin Kehittämistä Ohjaavat Periaatteet.....	12
3.2. Oppimisympäristö Esiopetuksessa.....	13
3.3. Yhteistyö Esiopetuksen Aikana Ja Siirtymävaiheessa.....	14
4. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET	19
4.1. Monipuoliset Työtavat	19
4.2. Arviointi Opetuksen Ja Oppimisen Tukena	21
4.3. Opetuksen Yhteiset Tavoitteet Ja Oppimiskokonaisuudet	22
5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA	41
5.1. Tuen Järjestämistä Ohjaavat Periaatteet.....	41
5.2. Yhteistyö Huoltajien Kanssa Tuen Aikana.....	41
5.3. Yleinen Tuki.....	44
5.4. Tehostettu Tuki.....	44
5.5. Erityinen Tuki.....	45
5.6. Perusopetuslaissa Säädettyt Tukimuodot.....	46
6. OPPILASHUOLTO	47
6.1. Monialainen Oppilashuollon Yhteistyö.....	47
6.2. Yhteisöllinen Sekä Yksilökohtainen Oppilashuolto.....	47
7. ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA ESIOPETUS	48

1. JOHDANTO

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama-valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja -asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on edistää laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Uudistuksen valmistelun lähtökohtana ovat lasten kasvuympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten tuomat haasteet tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

Pohjana Oripään kunnan esiopetussuunnitelmalle on Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (Opetushallitus 2014). Oripään kunnan esiopetussuunnitelma sekä valtakunnalliset perusteet antavat yhdessä suuntaviivat Oripään kunnan esiopetuksen toteutumiseen. Valtakunnallisia perusteita ei ole lähdetty toistamaan Oripään suunnitelmassa kuin niiltä osin, kuin se on ollut välttämätöntä.

Oripään kunnan Opetuksen järjestämissuunnitelmassa kuvataan esi- ja perusopetuksen oppilaille tarjottavaa kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tukea. Tavoitteena on varmistaa kaikille oppilaille tasa-arvoinen mahdollisuus yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen.

Esiopetussuunnitelmaa tehtäessä kysyttiin vanhemmilta sekä kasvatuksen ammattilaisilta heidän arvojaan ajatellen varhaiskasvatustyötä. Arvoperustaan palataan luvussa 2.3.

2. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Pääkohdat esiopetuksen järjestämisen kannalta (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014):

- *Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle.*
- *Toiminta suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana.*
- *Huoltaja huolehtii siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan.*
- *Esiopetus kestää yhden lukuvuoden, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia.*
- *Esiopetus toteutetaan Oripään esiopetussuunnitelman mukaisesti.*
- *Huoltajalla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista.*
- *Esiopetus on maksutonta, ja lapsille tarjotaan jokaisena esiopetuspäivänä ateria.*
- *Oppimisympäristön on oltava turvallinen.*
- *Erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisen oppimiskokemusten avulla.*

2.1. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet, esiopetuksen järjestelyt Oripäässä

Esiopetuksen järjestäminen aloitettiin elokuussa 2000. Esiopetusta annetaan kaikille 6-vuotiaille oripääläisille lapsille.

Esiopetukseen ilmoittautuminen toteutetaan keväisin kouluun ilmoittautumisen ja päivähoito - haun yhteydessä. Esiopetusta järjestetään oripääläisille lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna vähintään 700 tuntia lukuvuodessa. Opetuskielenä esiopetuksessa on suomenkieli ja esiopetuksen opetussuunnitelma hyväksytään Oripäässä suomenkielisenä. Esiopetuksen lukuvuosi noudattaa pääosin perusopetuksen lukuvuosisuunnitelmaa. Kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma ohjaa esiopetusta.

Vuosittain laaditaan koko varhaiskasvatuksen yhteinen toimintasuunnitelma, joka viedään tiedoksi vanhemmille päivähoitoryhmien kautta.

Esiopetuksen fyysiset tilat ovat Nallenkolon päiväkodin tiloissa.

Hallinnollisesti esiopetus kuuluu sivistystoimeen vuoden 2016 alusta. Esiopetusta antaa lastentarhanopettaja tiiviissä yhteistyössä muun kasvatushenkilökunnan kanssa.

Esikoululaisille järjestetään tarvittaessa päivähoitoa sekä päiväkodissa että perhepäivähoidossa.

Esikoulukuljetukset ovat perheille maksuttomia, jos esikoululaisen matka on yli 3 kilometriä. Esikoululaiset kuljetetaan taksilla kotoa tai perhepäivähoidosta esikouluun ja takaisin ns. ovelta-ovelle –periaatteella. (Sos.ltk 48 § 12.8.2014).

2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

Valtioneuvoston asetuksen mukaan esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 14).

Esiopetus aloittaa uuden vaiheen lapsen elämässä. Esiopetusvuosi on yksi vuosi lapsen varhaiskasvatuksessa ennen oppivelvollisuuden alkua. Vuosi itsessään on tärkeä lapsen yksilöllisen kehittymisen kannalta. Lapsen yksilöllisiä oppimistaitoja tuetaan unohtamatta sosiaalisten taitojen sekä itsetunnon kehittymisen tukemista.

Esiopetuksessa lapsi tulee tietoiseksi omasta oppimisestaan sekä laajentaa omaa maailmankuvaansa. Opettajan ohjauksella on suuri merkitys näissä asioissa.

Lapsi oppii jäsentämään omia kokemuksiaan ja tulkintojaan sekä hallitsemaan elämänsä sen tuen avulla, jonka kasvu- ja oppimisympäristö muine lapsineen ja aikuisineen hänelle tarjoaa.

Esiopetus tukee ja seuraa fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä. Se edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla häntä vastuulliseen toimintaan ja yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen. Edellä mainittuja taitoja harjoitellaan toimimalla erikokoisissa ryhmissä.

Esiopetus on *suunnitelmallista ja pitkäjänteistä kasvatusta ja opetusta*. Olennaista on *samanikäisten ja –taitoisten lasten ryhmä*, jonka jäsenenä lapsi oppii olemaan vuorovaikutuksessa ikäistensä kanssa.

Tavoitteet määräytyvät lasten *yksilöllisistä* kehittymisen mahdollisuuksista ja oppimisedellytyksistä sekä yhteiskunnan tarpeista.

Tavoitteena on, että

- lapsen myönteinen minäkuva vahvistuu ja hänen oppimaan oppimisen taitonsa kehittyvät
- lapsi pystyy ilmaisemaan itseään sekä ymmärtämään muita
- lapsi omaksuu perustietoja, -taitoja ja –valmiuksia oppimisen eri alueilta ikänsä ja edellytystensä mukaisesti. Hänen muistinsa ja mielikuvituksensa kehittyy elämyksellisen oppimisen, oivaltamisen ja uuden löytämisen kautta
- lapsen kaikkinaiset yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät
- oppiminen tapahtuu leikin kautta
- lapsi säilyttää oppimisen ilon ja innostuksen sekä uskaltaa rohkeasti ja luovasti kohdata uudet haasteet
- lapsi oppii pohdintaa oikeasta ja väärästä
- lapsi oppii sääntöjen merkitystä, hyviä tapoja sekä arkipäivän tilanteista selviytymistä
- lapsi oppii ymmärtämään tasavertaisuutta sekä hyväksymään erilaisuutta
- lapsi harjoittelee yhteiselämää sekä toimimista vastuuntuntoisena yhteisön jäsenenä
- lapsi oppii huolehtimaan itsestään sekä tavaroistaan

- ohjata lapsi tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja ja edesauttaa myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen
- harjoitella eri laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä
- lapsen erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taito kehittyy
- tukea lapsen orastavaa luku- ja kirjoitustaitoa, matemaattisia valmiuksia, tiedon hankintaa ja erilaisia oppimisstrategioita tietoteknisiä apuvälineitä käyttäen
- lapsen tietoteknisten taitojen lisääminen
- lapsi kohdataan sensitiivisessä vuorovaikutuksessa, hänen ajatuksiaan kuullaan ja mietitään yhdessä, miten asiat voidaan toteuttaa

Esiopetuksessa lapsen *kieli- ja kulttuuri-identiteetti* sekä itsensä ilmaiseminen monipuolisesti vahvistuvat ja kehittyvät. Lapsi kiinnostuu *luonnosta* ja saa käsityksen omasta riippuvuudestaan ja vastuustaan niin luonnosta kuin rakennetusta ympäristöstä.

Lapsi oppii havainnoimaan ja jäsentämään *ympäristöään*, nauttimaan siitä sekä tulee tietoiseksi oman toimintansa vaikutuksesta.

Esiopetus perustuu eheyttävään opetukseen. Eheyttävä opetus tarkoittaa *kokonaisuuksia*, jotka liittyvät lapsen elämään sekä hänen maailmankuvaansa laajentaviin ja jäsentäviin sisältöihin.

Eheyttävässä opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon eri tiedonalat. *Ehetyt kokonaisuudet sekä oppimisprosessi ovat tärkeämpiä kuin yksittäiset sisällöt.*

Esiopetuksessa tiedonalojen sisältöjen avulla lapsi laajentaa maailmankuvaansa ja oppii itsestään oppijana. Esiopetuksen sisältöjako on tarkoitettu ohjaamaan opettajan työtä.

2.3. Arvoperusta

Oripään esiopetuksen arvot pohjautuvat vanhempien, henkilökunnan sekä esiopetuksen opetussuunnitelman (2014, 15) että sivistystoimen yhteisiin arvoihin. Esiopetuksessa korostamme näkemystä, että lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas. Toiminnan perustana on käsitys siitä, että jokaisella on erilainen tapa oppia. Lapsella on myös oikeus oppia omien lähtökohtiensa mukaisesti.

Asiakaslähtöisyys

- lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas
- lapsen yksilöllinen huomioiminen omine henkilökohtaisine tarpeineen
- lapsella on oikeus oppia omista lähtökohdistaan käsin
- lasten tasapuolinen ja oikeudenmukainen kohtaaminen
- henkilökunta kohtaa ja kuuntelee lasta aidosti
- henkilökunnan positiivinen ja kannustava ote
- kasvatuskumppanuus -> yhteistyö vanhempien kanssa
- vanhempien kuuleminen ja osallisuus

Yhteistyö

- toisten huomioiminen, erilaisuuden hyväksyminen ja arvostaminen
- tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- hyvä ja toista kunnioittava käyttäytyminen
- oikeudenmukaisuus
- yhteisöllisyys
- henkilöstön ja huoltajien yhteistyö, avoin ja kunnioittava suhtautuminen
- yhteistyö varhaiskasvatuksen sidosryhmien kanssa
- yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemus
- vanhemmuuden tukeminen ja vanhempien osallisuus suunniteltaessa toimintaa ja toimintatapoja

Vastuullisuus

- vastuu omasta toiminnasta ja yhteisistä asioista
- oikean ja väärän ymmärtäminen
- kestävä elämäntapa: pidetään huolta omista ja yhteisön omaisuudesta sekä ympäristöstä
- henkilökunta sitoutuu yhteisesti sovittuihin sääntöihin ja toimintamalleihin lasten edun mukaisesti
- sitoutuneisuus
- henkilökunta sitoutuu tiimityöhön
- henkilökunnan joustavuus
- omien ammatillisten työtapojen muokkaaminen tarvittaessa

Hyvinvointi

- kannustava palaute ja sen merkitys lapsen minäkuvan kehitykselle
- lapsi oppii leikkien ja iloiten, ilo oppimisesta

2.4. Oppimiskäsitys ja oppimisympäristö

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät. Olennaista oppimisessa on lasten oma toiminta ja luottamus omiin mahdollisuuksiinsa oppijana. Lisäksi lasten tahdolla ja kehittyvällä taidolla toimia yhdessä on merkitystä oppimiselle. Lapset oppivat esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppimisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa.

On tärkeää, että uusilla opittavilla tiedoilla ja taidoilla on yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan. Esiopetuksen ohjatussa toiminnassa ja leikissä lapset opettelevat toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja asettamaan tavoitteita omalle ja yhteiselle toiminnalle. Lapsia kuunnellaan, kuullaan ja heidän kanssaan keskustellaan sekä ohjataan heitä ottamaan huomioon toiset. Näin lapsille syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Tavoitteena on, että uusien tietojen ja taitojen oppiminen herättää lapsissa halun oppia lisää.

Esiopetuksessa oppiminen on aktiivinen, aikaisempiin tietorakenteisiin pohjautuva päämääräsuuntautunut prosessi, joka usein sisältää ongelmanratkaisua.

Lapsi itse rakentaa aikaisemmin omaksumiensa käsitysten ja uuden tiedon pohjalta uudet käsityksensä. Lapset oppivat ryhmässä toistensa kanssa ja toisiltaan antamalla virikkeitä toistensa ajattelun ja mielikuvituksen kehittymiseen.

Esiopetuksen oppimiskäsitys perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen. Oppiminen on konstruktivistista eli oppiminen rakentuu niin, että uudet kokemukset ja tiedot jäsentyvät aikaisempien pohjalta. Yhteistoiminnallisen ongelmanratkaisun merkitys oppimisessa on keskeinen.

2.5. Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Ajattelu ja oppiminen

Tavoitteena on, että lapsi omaksuu uutta tietoa, hänen muistinsa ja mielikuvituksensa kehittyy elämyksellisen oppimisen, oivaltamisen ja uuden löytämisen kautta. Aikuisen ohjauksessa ja muiden kanssa vuorovaikutuksessa lapsen ajattelutaidot kehittyvät ja hän pystyy myös paremmin havaitsemaan edistymistään ja omaa oppimistaan. Mahdollisuus kokeilemiseen ja kysymysten esittämiseen myös asioita kyseenalaistamalla edesauttaa tiedon jäsentämistä ja uuden tiedon luomista. Positiivisessa ja kannustavassa ilmapiirissä luottamus omaan osaamiseen vahvistuu.

Arviointi

Arviointia tapahtuu koko ajan. Esiopetuksen henkilökunta dokumentoi havaintonsa lapsen oppimissuunnitelmaan. Esim. pelien pelaaminen kertoo lapsen muistin kehityksestä. Sadutuksen avulla saa käsityksen lapsen mielikuvituksesta. Lapsi kerää haluamiaan töitä kansioon, jolloin hän pystyy itsekin helposti havaitsemaan edistymisensä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Tavoitteena on, että lapsen kaikinainen yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät. Lapsi pystyy ilmaisemaan itseään sekä ymmärtämään muita. Hyvä vuorovaikutus edellyttää kuuntelutaitoja sekä kykyä tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä. Myönteisten ihmissuhteiden luominen on hyvä pohja ongelmatilanteiden ratkaisemisen taidon kehittymiselle. Mahdollisuus tutustua lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen edesauttaa oman ja toisten perinteiden ja tapojen kunnioittamista. Esiopetuksessa hyödynnetään Oripään historiaa, ympäristöä ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Arviointi

Lähiympäristön tutustumisretkillä lapsi dokumentoi tietoa ottamalla kuvia, piirtämällä kohteesta jälkeensä tai kertoen omin sanoin. Aikuinen kirjaa lapsen kokemukset ja kirjaukset liitetään osaksi esikoululaisen omaa kansiota. Osa kokemuksista kirjataan Minä oripääläinen - Oripää lapsen silmin -kirjaseen. Arvioinnissa hyödynnetään myös lapsen omaa osallisuutta hänen itse valitessaan kuvien tai tarinoiden kohdetta.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Tavoitteena on, että lapsi oppii huolehtimaan itsestään sekä tavaroistaan. Terveysteen ja turvallisuuteen liittyvät seikat ovat yhteydessä myös liikenteessä liikkumiseen ja sitä kautta liikenneturvallisuuteen. Hyvinvoinnin näkökulma toteutuu arjen keskusteluissa, päivittäin toteutuvassa ruokakasvatuksessa sekä huolehtimalla riittävästä liikkumisesta. Tavoitteena on ohjata lapsi tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja ja edesauttaa myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen. Tavoitteena on myös harjoitella eri laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä.

Arviointi

Arviointi tapahtuu lapsia havainnoimalla ja lasten kanssa keskustellen.

Monilukutaito

Tavoitteena on, että lapsen erilaisten viestien tulkinna ja tuottamisen taito kehittyi. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi pystyy hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Tutustuessaan erilaisiin teksteihin (kirjoitettu, puhuttu, audiovisuaalinen = viittaa kuuloon ja näköön perustuvaan, toisiinsa liittyvän äänen ja kuvan käyttöön ja digitaalinen) hän omaksuu laajan tekstikäsitelmän. Näin lapsen maailma avartuu, jäsentyä ja se saa uusia merkityksiä.

Arviointi

Arviointi tapahtuu lapsia havainnoimalla ja lasten kanssa keskustellen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tavoitteena on tukea lapsen orastavaa luku- ja kirjoitustaitoa, matemaattisia valmiuksia, tiedon hankintaa ja erilaisia oppimisstrategioita tietoteknisiä apuvälineitä käyttäen. Ikätasolle sopivat media- ja tietotekniset taidot – kuten tietokoneeseen, tablettiin, älypuhelimien ja ohjelmiin tutustuminen ja niiden oikeanlainen ja tarkoituksenmukainen käytön oivaltaminen – ovat osa ilmiöpohjaista oppimista. Myös Minä oripääläinen – Oripää lapsen silmin hankkeeseen osallistumisen tavoitteena on lapsen tietoteknisten taitojen lisääminen sekä myös opetushenkilöstön osaamisen kehittäminen.

Arviointi

Arviointi tapahtuu lapsia havainnoimalla.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

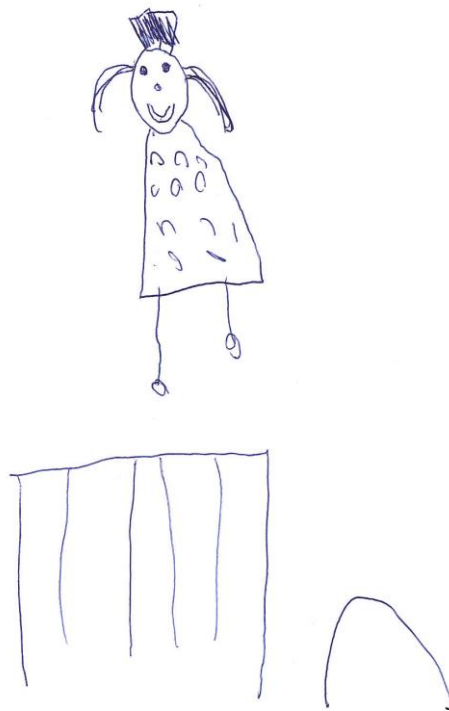
Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustaa demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa (YK:n yleissopimus lastenoikeuksista 1989). Esiopetuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita.

Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten vähitellen kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Kun lapset ovat mukana vaikuttamassa, he oppivat samalla hahmottamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Lasten arvostava kohtaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa toimiminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapsia kannustetaan auttamaan toisia ja pyytämään tarvittaessa apua. Lasten on tärkeä saada kokea ja tietää, että he lapsina ovat oikeutettuja aikuisten apuun ja suojeluun.

Tavoitteena on, että lapsi kohdataan sensitiivisessä vuorovaikutuksessa, hänen ajatuksiinsa kuullaan ja mietitään yhdessä, miten asiat voidaan toteuttaa. Esiopetuksen tutustumispäivänä lapsilta kysytään mitä odotuksia ja toiveita heillä on esikoululle. Sama kysymys esitetään lapsen esiopetussuunnitelman laadinnassa sekä esiopetusvuoden keväällä kolmannen kerran. Unohtamatta lapsen jokapäiväistä kuulemistä. Lasten oikeuksista kerrotaan lapsille ja heidän mielipiteitään arvostetaan. Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja muokataan yhdessä lasten kanssa.

Arviointi

Arviointi tapahtuu oman työn reflektointina sekä havainnoiden ja keskustellen lasten kanssa. Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa.

Lisäksi kaikkeen arviointiin huomioitavat asiat:

- Esiopetuksen arviointi perustuu siihen, miten hyvin esiopetuksen yleiset tavoitteet ja lapsen esiopetuksen suunnitelmassa asetetut tavoitteet toteutuvat.
- Arvioinnin painopiste on aina lapsen vahvuuksissa ja se tapahtuu suhteessa asetettuihin tavoitteisiin (esiopetussuunnitelmassa sekä lapsen esiopetuksen suunnitelmassa asetetut tavoitteet). Arvioinnin lähtökohtana on lapsen yksilöllinen kasvu ja kehitys sekä sen tukeminen.
- Esiopetuksen arviointia tapahtuu *päivittäin* lapsen ja henkilökunnan välisessä vuorovaikutuksessa. *Opettajan palaute* lapselle hänen edistymisestään, osaamisestaan ja kasvustaan on tärkeä osa arviointia.
- Tärkeää on myös lapsen saama palaute muulta ryhmältä. Arviointi vaikuttaa voimakkaasti lapsen itsetuntoon sekä minäkuvaan. Itsetunto, käsitys itsestä oppijana ja itseohjautuvuus ovat tärkeitä oppimaan oppimisen taitojen kehittymisessä. Opettajan, vanhempien sekä esikouluryhmän palautteen rinnalla kehittyvät lapsen itsearviointitaidot. Jotta taidot kehittyisivät, opettajan tulee keskustella lapsen kanssa hänen kehitymisestään ja oppimisestaan sekä siitä, miten eri taitoihin on päästy.
- Lapsen kehityksen ja arvioinnin tukena on oma kasvunkansio, joka sisältää mm. lapsen esiopetuksen suunnitelman, lapsen omia töitä sekä arviointeja. Lapsen kehitystä ja oppimistaitoja tarkastellaan syksyisin ja keväisin vanhempainkeskusteluissa, jolloin laaditaan lapsen esiopetuksen suunnitelma sekä arvioidaan suunnitelman tavoitteiden toteutumista esikouluvuoden aikana.
- Lapsen arvioinnin lisäksi arvioidaan sekä tarkastellaan esiopetussuunnitelmaa, sen toteutusta sekä sen toimivuutta.

3. KASVUA JA OPPIMISTA TUKEVA TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuri on yhteinen tapa toimia. Toimintakulttuuri määrittyy esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden, arvojen, oppimiskäsityksen sekä esiopetuksen tavoitteiden pohjalta. Toimintakulttuuri näkyy vuorovaikutuksessa sekä pedagogisissa ratkaisuissa ja vaikuttaa näin suoraan lapsen saaman esiopetuksen laatuun. Hyvä vuorovaikutus ja myönteinen ilmapiiri tukevat lapsen sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä.

Toimintakulttuurin määritelmää Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 22) mukaan:

"Toimintakulttuuri näkyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa, ilmapiirissä sekä pedagogisissa käytännöissä ja vaikuttaa aina lasten kohtaamaan esiopetuksen laatuun. Hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia esiopetusyhteisössä."

3.1. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteena on, että kaikki esiopetuksessa työskentelevät tiedostavat oman toimintansa merkityksen ja sen, miten eri tavat toimia siirtyvät mallina lapsille. Esiopetus perustuu *leikinomaiseen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan*, joka edistää lapsen kielellistä kehitystä sekä valmiuksia uusien asioiden oppimiseen. Jokaiselle lapselle annetaan aineksia kehittää omaa toimintaansa, ajatteluaan, ilmaisuaan ja tunteitaan. Yhteisen toimintakulttuurin kehittämiseksi koko Oripään varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on yhteiset iltapalaverit, joissa sovitaan yhteisistä toimintatavoista.

Jokaiselle 6-vuotiaalle oripääläiselle tarjotaan mahdollisuus osallistua muiden ikäistensä lasten kanssa esiopetukseen. Esiopetuksen toiminta-ajatuksena on tukea lasta monipuolisesti sekä yksilöllisesti hänen kasvussaan ja kehityksessään tasapainoiseksi koululaiseksi yhteistyössä vanhempien kanssa.

Esiopetuksella on oma erillinen ja arvokas merkityksensä lapsen kasvussa, kehityksessä sekä oppimisessa. Esikoulussa lapsi on aktiivinen oppija. Esikoululainen saa oppia omassa tahdissaan – omien edellytystensä mukaisesti. Jokaiselle annetaan aineksia kehittää toimintaansa, ajatteluaan, ilmaisuaan ja tunteitaan.

Esikoululainen oppii itsenäiseksi ja omatoimiseksi. Hänen kokemuksensa omasta osaamisestaan yksin ja yhdessä muiden kanssa vahvistuu. Lapsi oppii kuuntelemaan, keskustelemaan, neuvottelemaan, valitsemaan ja harkitsemaan. Hän oppii ilmaisemaan mielipiteensä ja perustelemaan ne.

Esikoulussa jokainen lapsi on ainutlaatuinen oma yksilönsä. Lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tueksi jokaiselle esikoululaiselle laaditaan lapsen esiopetuksen suunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa. Suunnitelman avulla siis turvataan lapselle parhaat edellytykset kasvaa ja oppia. Suunnitelmassa kiinnitetään huomio yksilön kasvun ja kehityksen kannalta olennaisiin asioihin, asetetaan tavoitteita esiopetusvuodelle sekä arvioidaan lapsen valmiuksia sekä vaikeuksia.

Lapsen esiopetuksen suunnitelma tehdään syksyisin vanhempainkeskustelun yhteydessä ja sen toteutumista arvioidaan keväisessä vanhempainkeskustelussa.

Henkilökunnan tehtävä on luoda esiopetukseen turvallinen ja positiivinen ilmapiiri, joka tukee vuorovaikutusta sekä lasten että henkilöstön välillä. Esiopetuksessa työskentelevä henkilökunta havainnoi ja tukee lasten välistä positiivista vuorovaikutusta sekä tarvittaessa puuttuu mahdolliseen kiusaamiseen. Aikuinen iloitsee yhdessä lapsen kanssa tämän onnistumisesta ja luo välittävän sekä turvallisen ilmapiirin. Aikuinen on aidosti läsnä ja kuuntelee lasta.

Lapselle annetaan mahdollisuus ilmaista tunteitaan, erilaiset tunteet hyväksytään ja tuetaan lasta nimeämään tunnetiloja. Lasten päivittäistä liikuntaa lisätään sekä sisällä että ulkona.

3.2. Oppimisympäristö esiopetuksessa

Esiopetuksen oppimisympäristöllä tarkoitetaan *tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat lasten kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta.*

Olennaista on *lapsen ja opettajan välinen sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus, erilaiset toimintatavat ja oppimistehtävät.*

Oppimisympäristössä on tärkeää *turvallinen, iloinen, avoin, rohkaiseva sekä kiireetön ilmapiiri.* Oppimisympäristö rakennetaan sellaiseksi, että se ohjaa lapsen uteliaisuutta, mielenkiintoa ja motivaatiota sekä tukee lapsen aktiivista omatoimisuutta ja itseohjautuvuutta. Oppimisympäristö tarjoaa lapselle mahdollisuuksia leikkiin, muuhun toimintaan sekä omaan rauhaan. Työvälineet ja materiaalit ovat lasten ulottuvilla. Oppimisympäristön tulee olla terveellinen ja esteettisesti miellyttävä.

Oppimisympäristöä kehitetään yhteisissä palavereissa sovituissa säännöissä ja toimintatavoissa. Nämä luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön. Myös lapset osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen. Heidän ideansa ja tuotoksensa näkyvät esikoulun oppimisympäristössä. Tämä tukee lasten osallisuutta ja antaa heille onnistumisen kokemuksia sekä vahvistaa vuorovaikutusta muiden kanssa.

Oppimisympäristöinä käytetään sisä- ja ulkotiloja monipuolisesti. Oripää on maaseutukunta, jossa luonto on lähellä. Luonto on luonnollinen oppimisympäristö rakennetun ympäristön ohella Oripään esiopetuksessa. Toiminnallisuus kuvastaa esiopetusta, jolloin esiopetusta toteutetaan tutkien, leikkien ja kokemuksellisen toiminnan kautta. Esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi hyödynnetään eri yhteistyökumppaneiden tarjoamia mahdollisuuksia:

Yhteistyökumppaneita ovat:

- Oripään MII
- Varhaiskasvatuksen vanhempaintoimikunta
- *kirjasto* => 1 krt/kk kirjastokäynnit (satuhetki + lainaus)
- *palvelutalo* => vierailut + esiintymiset + ruokailut + muut yhteiset tapahtumat
- *seurakunta* => kerho-ohjaajan aamuhetket 1 krt/kk, yhteiset tapahtumat
- *oripääläiset yritykset ja maatilat* => vierailut eri kohteisiin vuositeemaan liittyen
- *terveystoimi* => vuosittain ikäryhmien tilannekartoitus terveydenhoitajan kanssa, tarvittaessa konsultointia lääkäriltä, akuutit tilanteet vaativat yhteistyötä
- *perheneuvola* => kouluvalmiustutkimus ja tuloksien vaatimat toimenpiteet
- *koulupsykologi*

Lupa yhteistyölle terveystoimen sekä perheneuvolan kanssa kysytään vanhemmilta esiopetukseen ilmoittauduttaessa ja lapsen esiopetuksen suunnitelmassa.

Arviointi

Oppimisympäristöjä sekä niiden turvallisuutta ja terveellisyyttä arvioidaan viikkopalaverissa. Tarvittaessa oppimisympäristöjä muokataan vastaamaan lapsiryhmän kuin myös yksittäisten lasten pedagogisia tarpeita.

3.3. Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheessa

Yhteistyön tavoitteina on, että esiopetus, muu varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Yhteistyöllä varmistetaan esiopetuksen laatua sekä vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan yhdessä opetuksen järjestäjän johdolla. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen kopio lapsen viimeisimmästä varhaiskasvatussuunnitelmasta siirtyy esiopetukseen.

Yhteistyö esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen välillä on suunnitelmallista ja jokapäiväistä. Yhteistyötä kehitetään koko varhaiskasvatuksen henkilökunnan palaverien aikana.

Varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyö:

- yhteinen toimintasuunnitelma (pääpiirteittäin)
- yhteiset retket sekä tapahtumat ja juhlat
- yhteistyö esikoulunopettajan, Nallenkolon, Kultasiiven päiväkodin henkilöstön sekä perhepäivähoitajien välillä on tärkeää varsinkin, kun esikoululainen on päivähoidossa (keskustelut, yhteiset sopimukset, jne.)

Perusopetuksen kanssa tehtävä yhteistyö:

- esiopetus- ja alkuopetuksen suunnitelmien yhteen niveltäminen
- keskustelut, tiedon välitys (havainnointi lomake, kouluvalmiustesti, kasvunkansio välineinä) keväisin esikoululaisen siirtyessä 1. luokalle
- tutustumiskäynnit 1. luokalle keväällä
- yhteiset tapahtumat koko koulun kanssa
- kummioppilastoiminta 5.luokan oppilaiden ja opettajan kanssa

Esiopetuksen ja perusopetuksen nivelvaiheen yhteistyön koordinoijana toimii sivistysjohtaja, joka laatii palaverien aikataulutuksen ja osallistuu palaveriin.

Arviointi

Yhteistyö esiopetuksessa

Oppimisen polun eri vaiheiden tavoitteiden ja käytäntöjen tunteminen on laadukkaan opetuksen perusta. Esiopetuksen, muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön yhteistyöllä opetussuunnitelmien laatimisessa ja kehittämisessä edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstöllä on myös mahdollisuus tutustua toisten-

sa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä. Lasten kasvun ja oppimisen tukemiseksi tulee opetuksen ja tuen käytäntöjen olla yhdenmukaisia.

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lasten kasvun ja oppimisen tuen sekä esiopetuksen oppilashuollon käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta. Näin lasten oppimisympäristöt avautuvat ympäröivään yhteisöön ja maailmaan.

Henkilöstön keskinäinen yhteistyö esiopetuksessa on välttämätöntä opetuksen laadun ja esiopetusyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyö esiopetusyhteisön aikuisten kesken toimii samalla esimerkkinä lapsille. Lasten yhteistyötaitojen vahvistaminen on yksi keskeisistä esiopetuksen tavoitteista. Esiopetuksessa käytetään erilaisia yhteistyömuotoja ja pienryhmätoimintaa. Lapsia kannustetaan ja ohjataan toimimaan ryhmän jäsenenä ja kehittämään omia yhteistyötaitojaan. Lapsia kuullaan toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin yhteydessä heille sopivalla tavalla (Perusopetuslaki 47a (1267/2013)).

Oripäässä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen välillä on viikottaista. Yksiköiden viikoittaisissa palaverissa ja koko varhaiskasvatuksen yhteisissä iltapalaverissa arvioidaan sekä suunnitellaan toimintaa ja yhteisiä tempauksia sekä juhlia. Lapsen esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnassa ja arvioinnissa tehdään tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa mikäli lapsella on tuen tarvetta. Yhteistyössä kehitetään myös lapsiryhmän tai yksittäisen lapsen oppimisympäristöä. Pienryhmätoiminta on esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen arjen pedagogiikkaa.

Arviointi

Yhteistyön arviointia tullaan toteuttamaan henkilöstölle suunnattujen kyselyiden muodossa.

Huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Vastuu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen sekä osapuolten tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö edellyttää esiopetuksen henkilöstön aloitteellisuutta sekä henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä hyödynnetään eri viestintävälineitä ja käytetään tarpeen mukaan tulkkia tai kieliavustajaa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tarjoaa myös mahdollisuuksia huoltajien väliselle keskustelulle.

Huoltajien kokemukset lastensa aiemmasta kasvuympäristöistä, kehityksestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista otetaan esiopetuksessa huomioon. Opettaja keskustelee kunkin lapsen huoltajan kanssa perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja tavoitteista. Lasten ja huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon opetuksen toteuttamisessa ja mahdollisen lapsikohtaisen oppimissuunnitelman laatimisessa. Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua ja osallistua lapsensa esiopetuspäivään. Keskusteluille huoltajien kanssa varataan riittävästi aikaa. Huoltajien kieli- ja kulttuuritietoutta sekä muuta asiantuntemusta voidaan hyödyntää esiopetuksen toteuttamisessa.

Huoltajien kanssa keskustellaan lasten kasvun ja oppimisen etenemisestä. Erityisen tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa on lasten kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Huoltajien tulee saada tietoa kuljetuksista ja oppilashuollosta esiopetuk-

sen aikana sekä lapsille esiopetuksen lisäksi tarjolla olevista muista varhaiskasvatuspalveluista. Huoltajien ja lasten palaute otetaan huomioon opetusta, tuen muotoja ja toimintakulttuuria kehitettäessä.

Tavoitteena on, että lapsi ja huoltaja ovat mukana lapsikohtaisen kasvun ja oppimisen suunnitelman laadinnassa ja että heidän kanssaan keskustellaan kasvun ja oppimisen etenemisestä. Huoltajien osallisuus todentuu myös terveydenhoidon kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Huoltajille ja lapsille järjestetään mahdollisuus ennen esiopetuksen alkua tutustua tulevaan esiopetuspaikkaansa.

Esiopetuksesta tuli velvoittavaa 1.8.2015 alkaen, eli huoltajan velvollisuutena on ilmoittaa lapsi esiopetukseen. Esiopetukseen ilmoittautuminen edellyttää lapsen säännöllistä osallistumista esiopetukseen yksikössä määritellyn esiopetusajan puitteissa esiopetuksen toimintavuotena. Mikäli huoltaja ei ilmoita lastaan esiopetukseen, hänen tulee huolehtia siitä, että lapsi saavuttaa esiopetuksen tavoitteet muiden keinojen avulla. Pakottavista syistä (esim. sairaus) johtuvasta pidempiaikaisesta poissaolosta huoltajat keskustelvat varhaiskasvatuksen vastuuhenkilön kanssa ja lapsen paluuta esiopetukseen tuetaan.

Lapsen elämässä alkaa uusi vaihe hänen siirtyessään esiopetukseen ja koulumaailmaan. Se on myös vanhemmille muutos, joka herättää ihmetystä ja kysymyksiä. *Vastuu lapsen kasvatuksesta on aina vanhemmilla.* Esikoulu tukee lapsen kotikasvatusta. Esikoulunopettaja on valmis ja innokas yhteistyöhön perheiden kanssa.

Onnistuneen esiopetuksen vahvuutena ja perustana on avoin yhteistyö kodin, esikoulun, päivähoidon ja koulun kanssa.

Vanhempien oikeutena on vaikuttaa esiopetukseen, sen periaatteisiin ja painotuksiin. Vanhempien toiveita otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Yhteistyö huoltajien kanssa perustuu kasvatuskumppanuuteen. Huoltajien kuuleminen, kunnioittaminen, luottamus ja vuorovaikutuksellinen dialogi ovat tärkeitä asioita Oripään esiopetuksessa ja muussa varhaiskasvatuksessa. Alkukeskustelun ja siirtopalaverien tärkeyttä korostetaan, koska näiden keskustelun kautta saadaan tärkeää tietoa lapsesta sekä hänen mahdollisista erityistarpeistaan. Vanhemmille järjestetään päivittäin aikaa keskusteluun mikäli he tuovat ja hakevat lastaan esiopetuksesta. Säännölliset tapaamiset lapsen esiopetuksen opetussuunnitelman puitteissa tarjoaa mahdollisuuden huoltajille tuoda esille omaa lastaan koskevia asioita sekä esiopetuksen toiminnassa mahdollisesti tarpeen otettavia seikkoja. Esiopetuksen aluksi järjestetään vanhempainilta, jossa uuden esiopetussuunnitelman tavoitteet ja sisältö esitellään vanhemmille. Vanhempainiltoja pidetään säännöllisesti esiopetuskauden alussa.

Vanhempien kanssa toimitaan yhteistyössä seuraavasti:

- vanhempainillat
- vanhempainkeskustelut
- "reissuvihko" –viestit (kulkee päivittäin lapsen mukana kodin ja esikoulun välillä)
- päivittäiset keskustelut lapsen tuonti- ja hakutilanteissa.
- puhelinkeskustelut

Arviointi

Lasten vanhemmilta tulleiden palautteiden kautta arvioidaan yhteistyön toimivuutta. Yksittäisen lapsen osalta yhteistyötä arvioidaan lapsen esiopetuksen opetussuunnitelma-palaverissa. Kerran vuodessa kerättävien asiakaspalautteiden avulla arvioidaan myös yhteistyön toimivuutta koko esiopetuksen osalta.

Yhteistyö siirtymävaiheessa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat lapsille tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia. On tärkeää, että paikallisissa varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevissa suunnitelmissa on yhtenäinen linja siirtymävaiheisiin liittyvistä käytännöistä. Käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään henkilöstön yhteistyössä. Huoltajilta saatu palaute otetaan kehittämisessä huomioon.

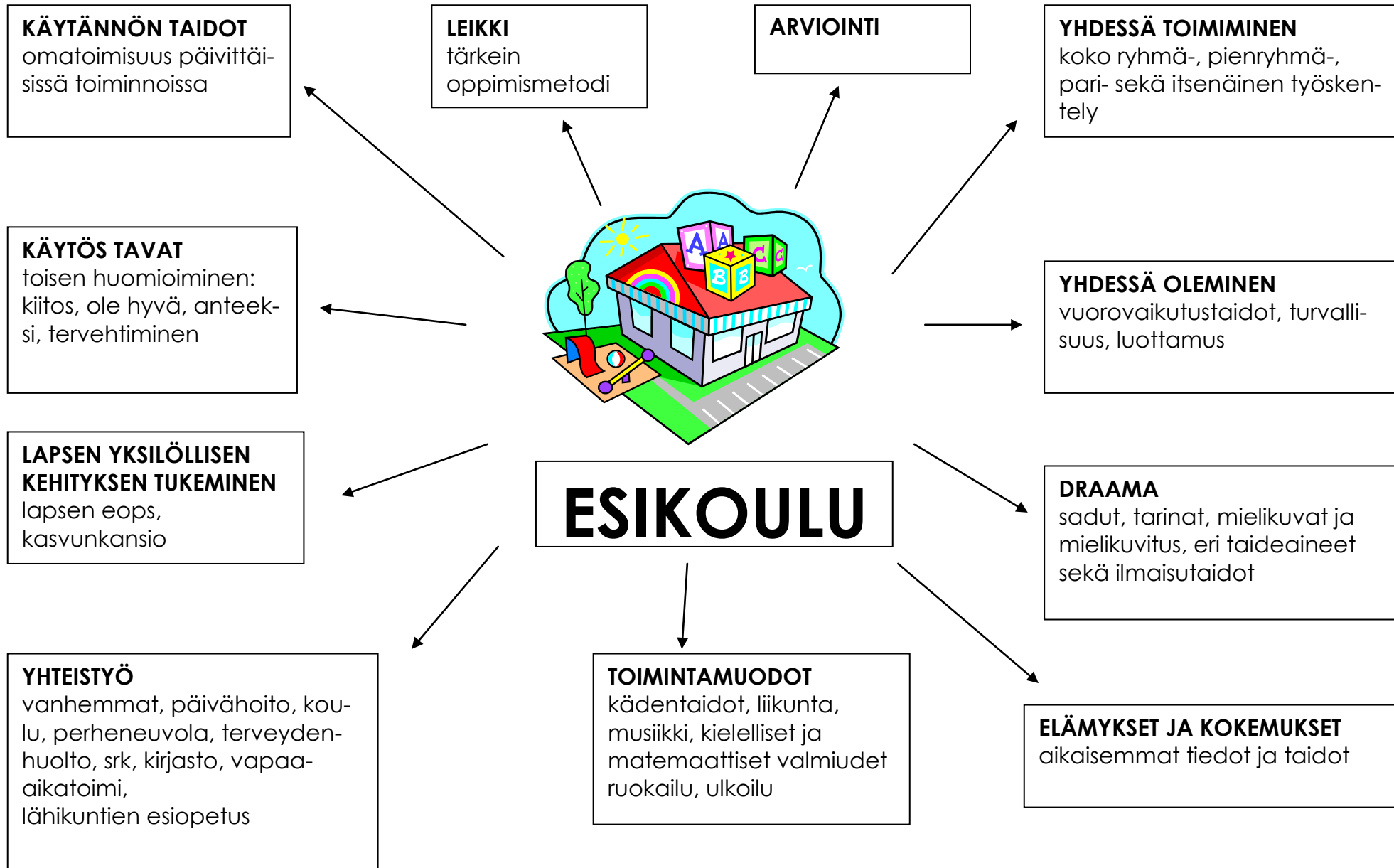
Opetuksen järjestäjä luo yhteistyön ja tiedon siirron käytänteet, joiden avulla lasten siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen tapahtuu mahdollisimman joustavasti lasten kasvua ja oppimista tukevalla tavalla. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen tai koulutusasteelta toiselle. Tiedon siirrosta noudatetaan voimassa olevia säännöksiä⁶. Esiopetuksen tai perusopetuksen siirtymävaiheissa ja erityisesti poikkeuksellisesta aloittamisajankohdasta päätettäessä hyödynnetään aikaisempien ja tulevien opettajien asiantuntemusta lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä ja tukemisesta.

Lapsen ja huoltajan kanssa keskustellaan esiopetukseen ja kouluun siirryttäessä alkavan opetuksen tavoitteista, tehtävistä sekä toimintatavoista. Tavoitteena on, että lapset ja huoltajat tutustuvat esi- ja alkuopetuksen oppimisympäristöihin, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

Oripäässä lapsen siirtyessä muusta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, siirtymävaihe saattaa olla erilainen riippuen siitä tarvitseeko lapsi esiopetuksen lisäksi täydentävää päivähoitoa. Lapsi saattaa jatkaa samassa päiväkotiryhmässä siirtyessään esiopetukseen tutun henkilöstön kanssa, jolloin varsinaista siirtymävaihetta ei välttämättä tule. Mikäli lapsi on aikaisemmin ollut varhaiskasvatuksen piirissä, mutta esiopetukseen siirtyessään ei enää tarvitse esiopetuksen lisäksi päivähoitoa, hän saattaa siirtyä fyysisesti erilliseen esiopetusta tarjoavaan ryhmään. Kun lapsi siirtyy fyysisesti erilliseen ryhmään hänelle vieraiden aikuisten kanssa, siirtymävaihe sisältää alkukeskustelun, tutustumisen ryhmään, henkilöstöön ja ryhmän toimintaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirtyy varhaiskasvatuksesta esiopetukseen nk. siirtopalaverissa. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyötä ja yhteisiä toimintamalleja kehitetään yhteisissä palavereissa. Lapsen siirtyessä kouluun esiopetuksesta siirtyy hänen mukanaan arviointilomake. Myös tehostetun ja erityisen tuen suunnitelmat siirtyvät lapsen mukana kouluun.

Arviointi

Siirtymävaihetta kehitetään esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen välillä yhteisillä palavereilla. Riippuen toimintakaudesta, joskus sama henkilökunta jatkaa saman lapsiryhmän kanssa varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Jokainen toimintakausi arvioidaan uudelleen.

4. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET

Esiopetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon aiemmissa luvuissa kuvatut esiopetuksen yleiset tavoitteet sekä toimintakulttuurille asetetut tavoitteet.

4.1 Monipuoliset työtavat

Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Monipuolisilla työtavoilla tuetaan lasten kasvua ja oppimista, heidän laaja-alaisen osaamisensa (luku 2.5) kehittymistä sekä vahvistetaan heidän sosiaalisia taitojaan.

Esiopetuksessa työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde - vähitellen kehittyvä taito, jota lapset tarvitsevat oppimisen polulla. Tämän vuoksi on tärkeää, että opettaja ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja ryhmissä, työpareina ja itsenäisesti. Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja tekevät erilaisia työtehtäviä. Tämä on arjen osallisuutta, jonka tavoitteena on tukea lasten aloitteellisuuden kehittymistä ja omaa vastuunottoa. Oppimista edistää se, että lapset ovat mukana miettimässä työskentelyn tavoitteita ja he tietävät, mitä heiltä odotetaan. Tehtyjen valintojen ja työskentelyn onnistumista arvioidaan yhdessä.

Leikkiessään lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa. Tämän vuoksi leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimismotivaatiota. Tavoitteena on, että lapset käyttävät kaikkia aistejaan, liikkuvat, kehittävät muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttivat oivaltamisesta. Oppimisen ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittymisen tukemiseksi esiopetuksessa käytetään esimerkiksi erilaisia pelejä. Yhdessä työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään, tutkimaan, päättelämään ja ratkaisemaan ongelmia sekä toimimaan tavoitteellisesti yhteisen päämäärän suuntaisesti. Lapsille järjestetään myös mahdollisuuksia kokeilla ja toimia itsenäisesti.

Monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää, että oppimisympäristöissä on riittävästi erilaisia leikkiin ja opetteluun soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa. Toimivat oppimisympäristöt tarjoavat tilaisuuksia eriyttää lasten työskentelyä. Onnistumisen kokemuksilla ja kannustavalla palautteella tuetaan lasten myönteisen itsetunnon kehittymistä. Tavoitteena on, että lasten halu kokeilla ja opetella vahvistuu ja heille syntyy luottamus siihen, että he pystyvät oppimaan uutta. Työtapoja kehitetään yhteisesti henkilöstön itsearvioinnin sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella.

Esiopetuksen toiminnan suunnittelun, toiminnan ja arvioinnin perustana on lapsi omine tarpeineen. Jokaiselle lapselle laaditaan oma esiopetuksen suunnitelma yhteistyössä lapsen esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Esiopetusryhmän toiminnan suunnittelussa ovat lasten kiinnostuksen kohteet. Lapset oppivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Lapsia osallistetaan toiminnan suunnitteluun pitämällä "lasten kokouksia", jossa lapset saavat olla mukana keskustelemassa ja päättämässä esiopetuksen toimintaan liittyvistä asioista esim. mitä lauluja lapset haluaisivat laulaa palvelutalolla, lasten toiveiden päivä.

Leikin merkitystä lasten toiminnassa korostetaan, koska lapsi harjoittelee jo oppimaansa leikin avulla tai opettelee aivan uusia taitoja. Leikille annetaan tilaa ja aikaa sekä annetaan mahdollisuus myös pitkäkestoiseen leikkiin (leikin jatkuminen mahdollistetaan).

"Leikki on lapsen työtä."

Friedrich Fröbel

Leikki on lapsen *luontaista* toimintaa. Alle kouluikäisen lapsen oppiminen tapahtuu leikin avulla. *Esiopetuksessa leikki on tärkein oppimismenetelmä ja toimintamuoto, koska se aktivoi lasta myönteisellä tavalla.*

Leikin avulla lapsi käsittelee *tunteitaan ja kokemuksiaan*. Hän oppii hallitsemaan oppimiaan asioita. Leikin avulla myös hänen *minäkuvansa* syventyy ja *itseunto* kohenee. Lapsi oppii leikeissään mm. kieltä ja puheilmaisua, vuorovaikutustaitoja sekä ryhmäsääntöjä. Leikeissä lapsi saa elämyksiä ja kokemuksia – *lapsi on aktiivinen tekijä ja kokija.*

Esikoulussa lapsella on mahdollisuus vapaaseen (=itseohjautuvaan) sekä ohjattuun (=opettajan ohjaama oppimista edistävää) leikkiin.

Esiopetusikäisten lasten leikkimuotoja ovat:

- roolileikki (draama, näytelmä & ilmaisuleikki)
- yhteisleikki
- perinneleikki
- liikuntaleikki
- laulu- ja loruleikki
- didaktinen leikki
- sääntöleikki (mm. erilaiset pelit)
- satuleikki

*Lapsi, joka leikkii pitkäjänteisesti
ja sisällöllisesti monimuotoisia leikkejä
ikätovereidensa kanssa, on valmis
aloittamaan koulunkäynnin.*

Esiopetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja, sillä tärkeää on tarjota lapselle oppimiskokemuksia monien eri kanavien kautta. Learning by doing on tärkeä huomioitava oppimisen näkemys esiopetuksessa. Lapsi oppii omien kokemustensa kautta, joten uuden oppiminen tulee rakentua aiemmin opitun perustalle. Työtapoja kehitetään henkilöstön koulutusten sekä asiantuntijakirjallisuuden avulla.

Arviointi

Työtapojen monipuolisuutta arvioidaan jatkuvasti. Jokaisella lapsella on ominainen tapa oppia asioita, joten lapsen opetussuunnitelmassa tähän kiinnitetään erityistä huomiota. Havainnointi ja niiden dokumentointi antavat tietoa kunkin lapsen kehitysvaiheesta sekä hänelle sopivista työtavoista. Keväällä 2017 järjestetään koulutusta havainnointiin ja dokumentointiin liittyen.

4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Arviointi on kiinteä osa esiopetusta (Perusopetuslaki 22 § 2 mom. (628/1998), Perusopetusasetus 14 § 2 mom. (852/1998). Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja huoltajat.

Esiopetuksen tehtävänä on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Tavoitteellisen ja lasten kehitystä tukevan opetuksen edellytyksenä on, että opettaja saa tietoa lasten aiemmista kasvu- ja oppimisympäristöistä, kehityksistä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Keskeisiä tiedonlähteitä ovat lapsen huoltaja, aiemman varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä lapsi itse. Esiopetuksen opettaja hyödyntää tietoja lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden suunnittelussa yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa. Suunnittelun apuna voidaan käyttää lapsikohtaista esiopetuksen oppimissuunnitelmaa.

Opettaja seuraa kunkin lapsen kehittymistä ja oppimista esiopetuksen aikana. Seuranan kohteena ovat lasten työskentely, käyttäytyminen ja heidän oppimisensa edistyminen eri tiedon- ja taidonaloilla. Seuranta perustuu jatkuvaan havainnointiin sekä monipuoliseen dokumentointiin. Lasten tekemät työt ja omat kokemukset ovat osa dokumentointia ja arviointia.

Esiopetuksen tehtävänä on lapsuuden toimintojen monipuolistaminen lasta motivoivalla tavalla. Siksi esikoulunopettajan tulee ymmärtää lasta ja kohdata hänet lapsena, jolla on oikeus kehityksensä ja edellytystensä mukaiseen oppimiseen ja opiskeluun.

Esikoulunopettajan roolia voidaan kuvata sanoin kasvattaja, ohjaaja, kannustaja, opettaja – aikuinen, jonka tehtävänä on luoda turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö huomioiden lasten yksilölliset tarpeet.

Opettajan tulee tukea oppimista sekä ohjata lasta tiedostamaan oma oppimisensa ja havaitsemaan, että hän voi itse vaikuttaa onnistumiseensa oppimisessa. Opettaja ohjaa oppimista, konkreettista kokeilemistä, tutkimusta, aktiivista osallistumista sekä muuta tiedon hankintaa ja ongelmien ratkaisemista vuorovaikutuksessa aikuisen sekä vertaisryhmän kanssa.

Voidakseen toimia em. tavoilla, opettajan tulee olla selvillä lapsen yksilöllisistä tarpeista, kiinnostuksen kohteista sekä hänen taidoistaan ja taidoistaan. Opettajan tulee siis olla kiinteässä yhteistyössä ensisijaisesti vanhempien kanssa.

Opettajalla pitää olla riittävä pedagoginen ammattitaito, jotta hän onnistuisi työssään kohdata eri-ikäisten lasten myös erityislasten tarpeet. Apuna opettajalla on verkosto, johon kuuluu terveydenhuollon, perheneuvolan, koulun sekä päivähoiton henkilöstöä.

Myös huoltajan havainnot lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista ovat tärkeitä. On tärkeää, että huoltajat saavat usein palautetta lapsensa työskentelystä, käyttäytymisestä ja oppimisen edistymisestä, jotta he voivat osaltaan tukea lastaan.

Esiopetuksessa kehitetään lasten edellytyksiä itsearviointiin. Lapsia rohkaistaan kuvaamaan, mistä he esiopetuksessa pitävät, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet ja mitä he haluaisivat opetella jatkossa. Opettaja ohjaa lapsia myös pohtimaan yhteisten tehtävien onnistumista. Lasten oppimisen polun aikana vähitellen kehittyvä itsearviointitaito on osa oppimisen taitoja. Oripään esikoululaisille ja heidän vanhemmilleen toteutetaan syksyn 2017 aikana arviointimenetelmä, jolla arvioidaan päivien sujumista päivittäin. Kesällä juttelimme ideasta esim. esikoululaisten lokeroihin kiinnitettävät hymynaamat tjs.

On tärkeää, että tarpeelliset tiedot kunkin lapsen esiopetuksen aikaisesta työskentelystä sekä kasvun ja oppimisen etenemisestä ovat opettajan käytettävissä lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle. Tämä varmistetaan esiopetuksen ja koulun henkilöstön sekä huoltajien ja lasten yhteistyöllä. Tietojen siirtämisessä voidaan hyödyntää esiopetuksen aikana koottuja kunkin lapsen etenemistä kuvaavia dokumentteja sekä lapselle mahdollisesti laadittua oppimissuunnitelmaa tai HOJKSia.

Opetuksen järjestäjä vastaa toimivien siirtymävaiheen käytäntöjen luomisesta. Tietojen siirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä. Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi on esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto. Opettajat käyttävät lasten kasvun ja oppimisen seurannasta saamaansa arviointitietoa ja dokumentaatiota pedagogisessa suunnittelussa ja opetuksen uudelleen suuntaamisessa. Lapsilta ja huoltajilta saatu palaute otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä. Lapsille annetaan lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus.

Toiminnan jatkuva arviointi on laadukkaan esiopetuksen kulmakivi. Esiopetuksen opetussuunnitelmaa arvioidaan yksittäisen lapsen sekä ryhmän osalta havainnoimalla ja kirjaamalla tehdyt havainnot. Lapsen omaa itsearviointia kehitetään keskustelemalla lapsen kanssa ja rohkaisemalla lasta arvioimaan omaa toimintaansa. Huoltajat kasvatuskumppaneina osallistuvat yksittäisen lapsen, toiminnan ja esiopetuksen opetussuunnitelman arviointiin.

Arvioinnilla on tärkeä merkitys lapsen kehityksen, oppimisen ja työtapojen arvioinnissa. Lapsen oppimista arvioidaan esiopetuksen tehtäväpaketilla (elto opastaa ryhmän aikuiset tekemään tehtäväpakettia), joka toteutetaan esioppilailla syyskuussa. Esiopetuksen tehtäväpaketti tehdään uudestaan vuoden vaihteessa lapsilla, joilla on syksyllä todettu olevan seurannan tarvetta taitojen suhteen. Lapsi voi tarvita oppimisessaan tai kehityksessään tukea ja tällöin käytössä on kolmiportaisen tuen malli. Kolmiportaisen tuen malliin kuuluvat pedagoginen arvio ja esiopetuksen oppimissuunnitelma tehostetun tuen vaiheessa pedagoginen selvitys. Kun lapsi tarvitsee oppimisessaan tai kehityksessään erityistä tukea laaditaan hänelle henkilökohtainen oppimisen järjestämistä koskeva suunnitelma.

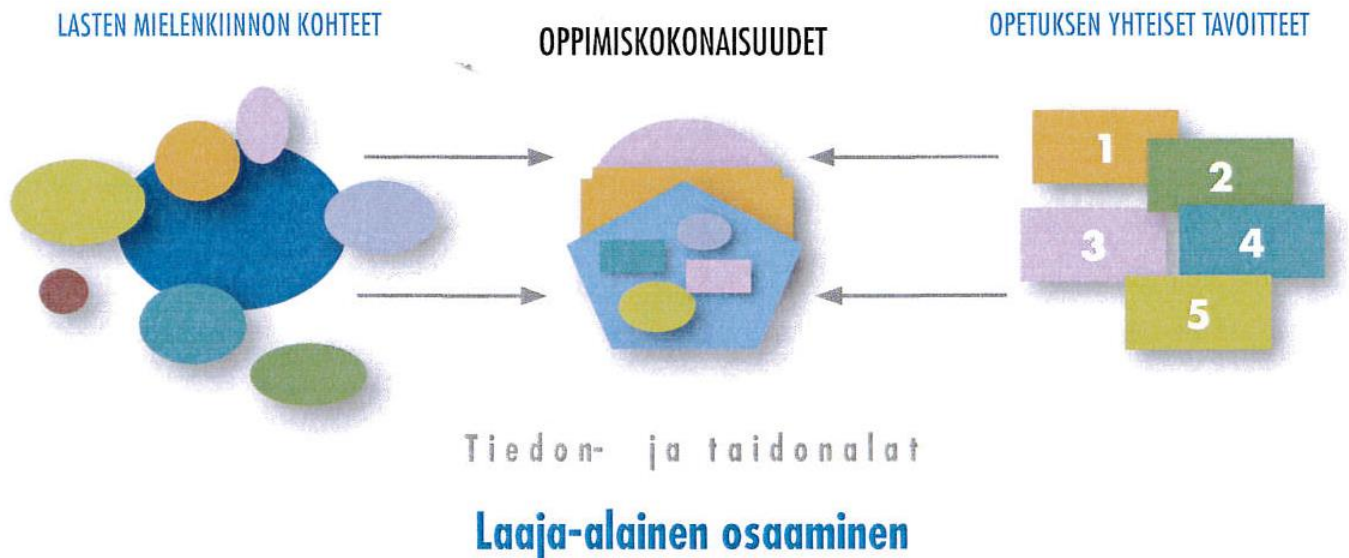
4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet sekä tässä luvussa kuvatut opetukselle ase-

tettavat yhteiset tavoitteet (kuvio 1). Yhteiset tavoitteet perustuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin, esiopetuksen kannalta oleellisiin opetuksen tavoitteisiin sekä laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Yhteiset tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia tavoitteita.

MONIPUOLISET OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Eheytetty opetus

Kuvio 1. Oppimiskokonaisuuksien muodostaminen.

Tässä luvussa kuvatut opetukselle asetetut yhteiset tavoitteet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi. Kuhunkin kokonaisuuteen on koottu tavoitteita, joilla on toisiinsa liittyviä opetuksellisia ja kasvatuksellisia tehtäviä. Eri kokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä yhdistellään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla esiopetuksen oppimiskokonaisuuksia muodostaessa.

Ilmaisun monet muodot

Lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot ja myönteinen minäkuva vahvistuvat, kun he saavat valmiuksia ympäröivän maailman jäsentämiseen. Nämä valmiudet kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja ilmaisevat itseään ja maailmaa erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Harjoittelu tukee myös lasten keskittymiskyvyn ja itsesäätelytaitojen kehittymistä. Esiopetuksen tehtävä on kehittää lasten ilmaisua musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun perustaitoja harjoittelemalla. Kulttuurin ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä monilukutaidon kehittymistä. Eri ilmaisumuotojen käyttö esiopetuksen arjessa ja juhlissa tarjoaa mahdollisuuksia tuoda esille kulttuurista monimuotoisuutta ja iloita siitä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohdina ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Esiopetuksen **musiikillinen** toiminta on monipuolista ja moniaistista, ja sen tavoitteena on vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsille tarjotaan kokemuksia heidän omista musiikillisista taidoistaan laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avulla. Heidän kanssaan opetellaan lauluja ja tutustutaan eri musiikkityyleihin ja soittimiin. Musiikilla leikitään, kokeillaan ja improvisoidaan. Lasten kanssa havainnoidaan äänen tasoa, kestoa, voimaa ja sointivärejä musiikillisessa toiminnassa. Opetus tarjoaa lapsille kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä.

Esiopetuksessa musiikki- ja muut taidekokemukset ovat merkittävä osa lapsen emotionaalista, taidollista ja tiedollista kehitystä. Ne kuuluvat esiopetuksessa jokapäiväiseen toimintaan. Leikin sekä tutkivan ja kokeilevan taiteellisen toiminnan avulla lapsi etsii tietoa itsestään ja ympäröivän maailman ilmiöistä. Lasta ohjataan ja rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Esikoulussa tutustutaan erilaisiin soittimiin sekä kehon soittimiin. Musiikkia yhdistetään kuviin, tarinoihin, liikuntaan, loruihin jne. Lisäksi musiikissa tutustutaan sen erilaisiin tempoihin, voimaan, keston ja soittinväriin. Samoin rytmit sekä hiljaisuus ja kuunteleminen tulevat esioppilaille tutuiksi. Musiikkia tehdään laulaen, soittaen, tanssien ja liikkuen. Opetellaan myös soittimien käyttöä ja valmistetaan niitä itse. Esioppilaille opetetaan lauluja ja leikkejä, mutta he saavat myös itse esiintyä ja ideoita.

Esiopetuksessa harjoitellaan **käsitöiden tekemistä** ja erilaisten työvälineiden käyttöä. Lapsia innostetaan käsitöiden tekemiseen. Lasten kanssa kokeillaan sekä kovien että pehmeiden materiaalien käyttöä ja opetellaan niiden käsittelyssä tarvittavia tekniikoita ja perustaitoja. Lapsia rohkaistaan suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia käsitöitä mielikuvituksensa ja omien taitojensa puitteissa yhdessä toisten kanssa. Lapset suunnittelevat ja valmistavat opettajan ohjauksessa myös pitempikestoisen käsityön. Työskentelyssä voidaan hyödyntää paikallisia tai lapsiryhmän taustoihin liittyviä käsityöperinteitä.

Ohjataan lapsia arvostamaan käsitöitä. Luodaan lapsia, heidän mielikuvitustaan sekä tekemisiään arvostava ilmapiiri ripustamalla lasten töitä esille sekä järjestetään lasten töiden näyttely kirjastossa. Harjoitellaan erilaisten tekniikoiden ja materiaalien käyttöä (mm. muovailu, ompelu, puukäsityö). Annetaan lasten toteuttaa käsitöitä myös omien ideoidensa pohjalta. Toisinaan taas tehdään mallinmukaisia käsitöitä. Tuetaan lapsen

esteettisen tajun kehittymistä, silmä ja käden yhteistyötä sekä hienomotoristen taitojen kehittymistä.

*Esiopetuksessa tuetaan lasten **kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun** kehittymistä tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia. Opeteltava asia suunnitellaan lasten kokemusmaailmasta ja kiinnostuksen kohteista lähtien. Lapsia rohkaistaan kokeilemaan erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja. Kuvan tekemisen taitoja harjoitellaan moniaistisesti esimerkiksi maalaamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tuottamiensa kuvien lisäksi taideteoksia, median kuvia, esineiden muotoilua sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä. Kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin.*

Kuvallisessa ajattelussa ja kuvailmaisussa rohkaistaan lasta tuottamaan kuvia eri tavoin oman mielikuvituksensa mukaisesti. Lapsille annetaan mahdollisuus vapaisiin piirustus- / kuvataidehetkiin. Yhdistetään musiikki, kuvataide ja liikunta. Käytetään monipuolisesti eri materiaaleja (myös luonnon sekä kierrätysmateriaaleja) ja välineitä.

Kuvailmaisua ja mielikuvitusta kehitetään esim. saduttamalla sekä annetaan lapsille mahdollisuus kuvittaa satuja ja runoja. Lasten kanssa havainnoidaan luontoa ja rakennettua ympäristöä. Esiopetuksessa havainnoidaan lasten itsensä tuottamia kuvia ja järjestetään niistä taidenäyttely kirjastoon. Lasten kanssa käydään mahdollisuuksien mukaan myös paikallisissa taidenäyttelyissä. Havainnoidaan lasten kanssa taideteoksia, muotoilua sekä erilaisia kuvia ympäristössä ja mediassa. Tuetaan pitkäjänteistä työkentelyä, opetellaan arvostamaan omia ja muiden tuotoksia. Tarjotaan aistiherkkyden, havaintokyvyn ja avaruudellisen hahmottamiskyvyn kehittymistä tukevia mahdollisuuksia.

*Lapsia rohkaistaan **suulliseen ja keholliseen ilmaisuun** monipuolisten harjoitusten ja leikin avulla. Tavoitteena on, että lapset saavat kokemuksia siitä, miten kielellä ja keholla voidaan leikkiä ja viestiä monimuotoisesti. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä ilmaisun keinoin. Opetuksessa hyödynnetään loruja, runoja sekä lasten kirjallisuutta. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta prosessista. Ilmaisumuotoina voidaan käyttää esimerkiksi draamatoimintaa, sanataidetta ja tanssia.*

Esiopetuksen rohkaiseva ja positiivinen ilmapiiri rohkaisee lapsia monipuoliseen suulliseen ja keholliseen ilmaisuun. Lapsilla on mahdollisuus laulun, tanssi, teatterin, runouden kautta ilmaista itseään ja tunteitaan. Esiopetuksessa draamakasvatus sisältää teatterin ja draaman toimintamuotoja. Draaman ja teatterin toimintamuotoja ovat esimerkiksi nukketatteri-, pöytäteatteri, pantomiimi, lasten omat esitykset, mielikuvitusleikit jne. Lasten mielikuvitusta kehitetään kirjallisuuden ja sadutuksen avulla. Lasten kanssa käydään mahdollisuuksien mukaan elokuvissa, musiikki-, tanssi- ja teatteriesityksissä.

Kielen rikas maailma

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Esiopetusiässä kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline, jonka avulla he jäsentävät arkeaan ja rakentavat maailmankuvaansa. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten kielellisten taitojen kehitystä kokonaisvaltaisesta kielen merkityksen hahmottamisesta kohti yksityiskohtaisempaa kielen rakenteiden ja muodon havaitsemista. Keskeistä on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielellinen mallintaminen ja runsas myönteinen palaute ovat tärkeitä oppimiselle. Erilaisten viestien tulkitseminen ja tuottaminen suullisesti ja viestinnän välineitä käyttäen ovat osa vähitellen kehittyvää monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista laaja-alaista osaamista.

Esiopetuksessa lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus tunnustetaan, sitä kunnioitetaan ja sen jatkuvuutta tuetaan. Eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuutta sekä kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvän laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

**Lasten kielen oppiminen on yksi keskeisimmistä asioista esiopetuksessa. Lapsille lue-
taan satuja. Heidän kanssaan lorutellaan ja riimitellään. Lapsia ohjataan puhumaan ja
keskustelemaan muiden lasten ja aikuisten kanssa. Sadutuksessa lapset pääsevät il-
maisemaan mielikuvitustaan ja heitä kannustetaan kuuntelemaan sanojen alku- ja
loppuäänteitä sekä tavuja ja nimeämään kirjaimia. Lasten kielellisiä taitoja, puheil-
maisua ja sensomotorisia taitoja kehitetään monin eri menetelmin. Kielen ja puheen
tukena esiopetuksessa ovat päivittäin käytössä kuvat ja tarvittaessa myös tukiviittomat.
Esiopetuksessa olevien lasten kulttuuritaustat huomioidaan siten, että eri kulttuurista tul-
leilla lapsilla on mahdollisuus opettaa muille lapsille esimerkiksi lastenlauluja, leikkejä
ja tervehdyksiä omalla kielellään.**

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuk- sen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lasten suomen/ ruotsin/ saamen/ viittomakielen taidon kehittymistä tuetaan monipuoli- sesti esiopetuksen aikana. Opetus tarjoaa lapsille mahdollisuuksia harjoitella kuuntele- mista ja puhumista erilaisissa tilanteissa. Heitä ohjataan kertomaan ja keskustelemaan sekä eläytymään, ymmärtämään ja muistamaan kuulemaansa. Sanojen merkityksiä pohditaan yhdessä ja sanoilla leikitellään. Yhteisissä keskusteluissa lapset kehittävät tai- tojaan kysyä, päätellä ja arvioida kuulemaansa. Lapsia innostetaan tarinoiden tekemi- seen ja taitoa harjoitellaan esimerkiksi saduttamalla tai digitarinoita tekemällä.

Lapsille luetaan erilaisia tekstejä ja niistä keskustellaan yhdessä. Tämä auttaa lapsia ymmärtämään lukemisen merkitystä. Opettajan mallintamisen ja erilaisten harjoitusten avulla lapset saavat kokemuksia siitä, miten puheen voi muuttaa kirjoitetuksi kieleksi ja kirjoitetun kielen puheeksi. Kirjoitettua ja puhuttua kieltä tutkitaan yhdessä. Lapsia ohjataan havaitsemaan, että puheen voi jakaa pienempiin osiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äännteisiin.

Lasten lukutaidon kehittymistä tuetaan järjestämällä heille mahdollisuuksia leikilliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Lapsia innostetaan yhdessä ja omatoimisesti tunnistamaan ja tuottamaan eri tavoin kirjaimia, sanoja ja tekstejä taitojensa ja mielenkiintonsa mukaisesti heille mielekkäissä asiayhteyksissä.

Opetuksessa käytetään monipuolisesti lastenkirjallisuutta. Lapsia rohkaistaan tutkimaan ja lukemaan oman taitonsa mukaisesti erilaisia tekstejä sekä kertomaan ja ilmaisemaan eri tavoin kuulemastaan tai lukemastaan. Erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla tuetaan lasten hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä heidän kykyään hahmottaa tilaa ja suuntia. Lapsia ohjataan tarkoituksenmukaiseen kynäotteeseen ja näppäimistöjen käyttöön.

Esiopetuksessa tuetaan lasten kielellisiä valmiuksia havainnoimalla **eri kieliä** yhdessä lasten kanssa. Erityisesti tarkastellaan lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttuja kieliä. Näin tuetaan lasten kielitietoisuuden ja oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä. Samalla lapsia autetaan havaitsemaan ympäröivän maailman kielellinen ja kulttuurinen rikkaus ja kiinnostavuus. Opetuksessa voidaan käyttää esimerkiksi erikielisiä lauluja, leikkejä ja viittomia.

Lasten kielen oppiminen on keskeisellä sijalla kaikessa toiminnassa esiopetuksessa ja oppimisympäristöjen suunnittelussa sekä niiden muokkaamisessa. Lapsille luetaan monipuolisesti erilaista kirjallisuutta, loruja, runoja ja riimejä. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään kielellisesti keskustelemalla lasten kanssa. Lapsia myös kannustetaan muun muassa itse keksimään satuja, kuuntelemaan alkuaänneitä sekä nimeämään kirjaimia. Lasten kielellisiä taitoja, puheilmaisua ja sensomotorisia taitoja kehitetään. Kielen ja puheen tukena esiopetuksessa ovat käytössä kuvat ja tarvittaessa myös tukiviittomat. Esiopetuksessa olevien lasten kulttuuritaustat huomioidaan siten, että eri kulttuurista tulleilla lapsilla on mahdollisuus opettaa muille lapsille esimerkiksi lastenlauluja, leikkejä ja tervehdyksiä omalla kielellään. Esiopetuksen henkilöstö käyttää tietoisesti rikasta suomenkieltä.

Kieli on ajattelun ja ilmaisun väline. Lapsi jäsentää ympäristöään ja rakentaa maailmaansa oppimiensa käsitteiden avulla. Kielen avulla ymmärrämme ja tulemme ymmärretyiksi. Kieli on sosiaalisen vuorovaikutuksen ja oppimisen väline.

Alkavan luku- ja kirjoitustaidon perustana on, että...

- ...lapsi on kuullut ja kuunnellut.**
- ...lapsi on itse tullut kuulluksi.**
- ...lapsi puhunut ja hänelle on puhuttu.**
- ...lapsen kanssa on keskusteltu.**
- ...lapsi on kysynyt ja hänelle on vastattu.**

SISÄLLÖT:

- * tuetaan lapsen kiinnostusta kieleen puheen, kuuntelun, riimien, lorujen ja leikkien avulla
- kielellisen tietoisuuden herättäminen
 - o kielen äännerakenteen oivaltaminen (fonologinen tietoisuus)
 - o tietoisuus sanoista (=morfologinen tietoisuus)
 - o tietoisuus kielen säännöistä (=syntaktinen tietoisuus)
 - o tietoisuus merkityksestä (=semanttinen tietoisuus)
 - o tietoisuus kielen käytöstä (pragmaattinen tietoisuus)
- huomioidaan ja tuetaan lasten yksilöllistä etenemistä - harjoitellaan kirjainten tuottamista oikealla tavalla
- ohjataan lasta hahmottamaan kielen rakenteita:
 - kirjain, sana, lause
 - tavujen määrä (esim. taputtamalla tavutus)
 - sanojen alkuäänteet
 - äänteiden ja kirjainten välinen yhteys
 - sanojen yhdistyminen lauseeksi
- edistetään lapsen aktiivisen kuuntelun taitoa
 - opitaan kuuntelemaan ja keskittymään
 - opitaan antamaan puheenvuoro toiselle sekä odottamaan omaa puheenvuoroa
 - opitaan ottamaan vastaan ohjeita ja toimimaan niiden mukaan
- laajennetaan lapsen sanavarastoa
- opitaan ylä- ja alakäsitteitä sekä luokittelua
- rohkaistaan lasta puhumaan ja ilmaisemaan itseään ja tunteitaan sanallisesti
- rohkaistaan lasta esiintymään
- harjoitellaan keskustelutaitoja
- opitaan tunnistamaan suur- ja pienaakkoset
- opitaan tuottamaan suuraakkoset
- opitaan oikea kynäote, kirjaimen muoto sekä kirjoitussuunta

MENETELMÄT:

- erilaiset sadut, kertomukset, runot, lorut, riimit, tietokirjallisuus
- lapsen omat sadut (=saduttaminen/ tarinointi)
- kuvista kertominen
- "leikkilukeminen" => lapsi kertoo omin sanoin kirjan tarinan
- keskustelut aikuisen sekä muiden lasten kanssa (ns. spontaani keskustelu + ohjattu keskustelu)
- erilaiset pelit ja leikit
- rytmiharjoitukset
- 'kielikerho' (R, S, L -harjoituksia)
- näytteleminen, nukketeatteri, pantomiimi
- kirjaimet ja sanoja näkyvässä esiopetustilassa
- kirjainten kirjoittaminen
- "leikkikirjoittaminen" => lapsi tuottaa vapaasti kirjaimia, ei oikeita sanoja
- virikemateriaali on lasten ulottuvilla
- kielellisten valmiuksien eheyttäminen muihin sisältöalueisiin

Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän kasvaessaan. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä. Aihetta lähestytään historiallisesta ja yhteiskunnallisesta sekä etiikan ja katsomusten näkökulmista. Lähiyhteisön menneisyyttä sekä ajankohtaisia asioita pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa yhteiskunnallisiin asioihin. Arjen eettisten valintojen pohdinta sekä omien tunnetaitojen kehittäminen ja rakentavan käyttäytymisen harjoittelu vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja. Tutustuminen lähiyhteisön tapoihin sekä uskontoihin ja muihin katsomuksiin yhdessä kokonaisuuden muiden tavoitteiden kanssa tukee lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Opetuksessa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdintoilleen ja ihmettelylle annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lasten kanssa tutustutaan johonkin lähiympäristön henkilöön tai kohteeseen historiallisesta näkökulmasta. Aihetta lähestytään havainnollisesti ja moniaistisesti eri ilmaisutapojen ja hyödyntäen. Lisäksi opetuksessa voidaan käsitellä lapsia kiinnostavia muita historiallisia tapahtumia, henkilöitä, kulttuureja ja kulttuuriperintöä. Tiedon lähteinä voidaan käyttää lähiyhteisön jäseniä, esineistöä ja ympäristöä sekä hyödyntää lasten huoltajien asiantuntemusta omasta kulttuuriperinnöstään. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös juhlaperinteitä, kertomuksia, perinneleikkejä ja vanhoja lauluja.

Lasten kiinnostusta yhteiskunnallisiin asioihin herätetään keskustelemalla heitä kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista. Lasten kanssa tutustutaan mediaan ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti. Mediatarjonnan sisältöä ja todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Opetuksessa tutustutaan lasten oikeuksiin hyödyntäen YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista. Lasten kanssa laaditaan ja kehitetään esiopetusryhmän sääntöjä. Samalla autetaan lapsia ymmärtämään, että yhteisön säännöt ovat ihmisten luomia sopimuksia. Lähiympäristöä hyödynnetään niin että lapsilla on mahdollisuus aitoon osallistumis- ja vaikuttamiskokemukseen.

Esiopetuksessa tutustutaan sekä Suomen että Oripään historiaan. Suomen historiaan tutustutaan viettämällä itsenäisyyspäivää ja lukemalla aiheeseen liittyviä kirjoja, kuten Tatun ja Patun Suomi, Koirien kalevala. Oripäässä esikoululaiset pääsevät tutustumaan historiallisiin kohteisiin. Lapset pääsevät tutustumaan menneeseen aikaan vierailukäynneillä museoissa ja taiteilijakodeissa. Vierailujen jälkeen lapset jatkavat aiheen käsitte-

lyä kertomalla, piirtämällä tai esittämällä vierailuista mieleenpainuvimpia kokemuksia. Osa lasten tuotoksista dokumentoidaan ja liitetään osaksi Minä oripääläinen-hanketta.

Esiopetukseen sisältyy koko ryhmälle yhteistä eettistä kasvatusta. Kasvatus liitetään lasten arkeen ja käytännön tilanteisiin, joihin liittyy tunteita ja eettisiä valintoja. Lapsia ohjataan tunnistamaan tunteitaan, toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti sekä ratkaisemaan rakentavasti lasten keskinäisiä ristiriitatilanteita. Lasten kanssa pohditaan ystävyyttä ja toisten kunnioittamista, ilon ja pelon aiheita, tyttöinä ja poikana olemiseen liittyviä oletuksia sekä oikean ja väärän erottamista. Yhteisten keskustelujen lisäksi luontevia tapoja eettiseen kasvatukseen antavat esimerkiksi roolileikit sekä sadut ja median kertomukset. Opetuksessa voidaan hyödyntää sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja kehittäviä opetusohjelmia ja materiaaleja.

Esiopetuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset. Uskonnottomuutta tarkastellaan esiopetuksessa muiden katsomusten rinnalla. Katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä. Lapsia rohkaistaan erilaisten elämänskysymysten pohdintaan yhdessä toisten kanssa toimien. Samalla heidän valmiutensa ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä vahvistuvat. Opetuksessa hyödynnetään esimerkiksi vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Esiopetuksessa eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan ja on koko ryhmälle yhteistä. Opettajan mallina olo on tärkeää. Eettinen kasvatus lähtee itsetunnon kehityksestä ja laajenee ihmisten välisiin sosiaalisiin taitoihin ja tästä edelleen elinympäristöön. Ryhmän henkilöstö antaa positiivisen mallin siitä, miten kanssaihmissä kohdellaan. Lapsi ohjataan arvostamaan ja hyväksymään erilaisuutta sekä arvostamaan muita ihmisiä ja uskontoja.

SISÄLLÖT:

- lapsen minäkuvan ja itsetunnon vahvistaminen
- empatia sekä toisen asemaan ja eri tilanteisiin eläytyminen
- hyvän/pahan, oikean/väärän erottaminen
- anteeksi pyytäminen ja -antaminen
- tapakasvatus (tervehtiminen, kiitos, ruokailutavat, käyttäytyminen eri tilanteissa)
- säännöt, niiden merkitys ja noudattaminen
- työkasvatus (apulaistehtävät, omista tavaroista huolehtiminen)
- keskittyminen, hiljaisuus, kiireettömyys, työrauha
- erilaisuuden hyväksyminen, suvaitsevaisuus, ennakkoluulottomuus, kansainvälisyys
- kaiken elollisen kunnioittaminen
- luonnon ja rakennetun ympäristön kunnioittaminen
- omaan kulttuuriin tutustuminen, kotiseudun tunteminen

MENETELMÄT:

- keskusteluhetket
- roolileikit, sadut, draama
- onnistumisen ja selviytymisen kokeminen

- arkipäivän sosiaaliset tilanteet
- ryhmän omien (lasten arvot) sääntöjen luominen
- lähiympäristöön ja luontoon tehtävät retket
- yhteistoiminnallisuus eri tilanteissa
- teematyöskentely
- kulttuuriperinteen vaaliminen

Uskontokasvatus:

Uskonnon ja omantunnon vapaus on perustuslain 11 §:n turvaama oikeus, jota esiopetusikäisten kohdalla käyttävät huoltajat. Uskontokasvatuksen vaihtoehtona annetaan elämäkatsomustietokasvatusta. Esiopetuksessa kunnioitetaan vanhempien katsomusta ja vakaumusta, heidän toiveitaan kuunnellaan sekä toimitaan niiden mukaisesti - erityisesti, kun perhe kuuluu muuhun kuin evankelisluterilaiseen uskontokuntaan.

SISÄLLÖT:

- oman uskonnon keskeisimmät sisällöt; Raamattu, sen kertomukset ja henkilöt
- uskonnolliset juhlat, kirkkovoosi
- turvallisuuden tunne ryhmässä
- lasten kysymysten pohtiminen yhdessä (esim. kuolema, taivas, enkelit)
- elämänsä kaaren käsitteleminen

MENETELMÄT:

* kokemusten ja kysymysten käsittely keskusteluhetkissä, lapset kertovat omista tavoista viettää uskonnollisia juhlia

- srk:n kerho-ohjaajan ns. pyhäkoulu 1 krt/kk
- ruokarukous
- kirkkovuoden seuraaminen
- kirkkopyhien viettäminen
- tarinat, kertomukset Raamatun mukaan
- hengelliset laulut ja kirkkomusiikki
- kirkkoon tutustuminen

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lasten toimintaympäristö - lähiluonto ja rakennettu ympäristö sekä muut esiopetuksen oppimisympäristöt - tarjoavat runsaasti aineksia lasten oppimiselle. Eriyisen tärkeää opetuksen liittäminen lasten kokemusmaailmaan ja heidän toimintaympäristöönsä on matemaattisten taitojen opettelussa sekä teknologia- ja ympäristökasvatusten toteuttamisessa. Toimintaympäristöön liittyvät havainnot, kokemukset ja tiedot, niiden jäsentäminen ja kuvaaminen auttavat lapsia kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Kehittyvä taito nimetä asioita sekä ymmärtää ja käyttää erilaisia käsitteitä edistää lasten monilukutaitoa. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä ja kiinnostusta matematiikkaan. Tehtävänä on myös vahvistaa lasten luonnontuntemusta ja luontosuhdetta sekä tutustua arjen teknologiaan. Esiopetuksessa tutustutaan tutkivaan oppimiseen havainnoimalla ja tutkimalla ympäristöä sekä kokeilemalla ja päättelämällä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Opetus luo mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Opetuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

Opetuksessa havainnoidaan luontoa. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa sekä kokeilemaan ja keksimään omia ratkaisuja.

Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin yhdessä selityksiä. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen tai mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja keksimään ratkaisuja arjen ongelmiin sekä kokeilemaan ratkaisuja. Opetuksessa harjoitellaan dokumentointia eri välinein sekä esittämään tuloksia eri tavoin.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lapsia kannustetaan kehittämään matemaattisia taitojaan toiminnallisesti, leikkien ja eri aisteja käyttäen erilaisissa oppimisympäristöissä. Opetuksessa tutustutaan matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisesti ja yhdessä toimien.

Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan erilaisissa arjen tilanteissa opettajan mallintamisen ja kielellistämisen avulla. Havaintoja harjoitellaan esittämään itse ja kuvien sekä erilaisten välineiden avulla. Toiminta suunnitellaan niin että siinä on paljon mahdollisuuksia luokitella, vertailla, asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia. Opetukseen kuuluu muistia kehittäviä leikkejä ja tehtäviä. Lapsia kannustetaan myös toimintaympäristöön liittyvien ongelmanratkaisutehtävien päättelyyn ja ratkaisujen etsimiseen.

Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan monipuolisesti leikkien ja työskennellen. Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä sekä liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin taitojensa mukaan. Lukumääriä vertaillaan ja tutkitaan lukumäärän muutosta käytännön esimerkkejä keksien. Eryityisesti opetuksessa kiinnitetään huomiota lasten lukujonotaitojen ja nimeämisen kehittämiseen.

Erilaisilla harjoituksilla tuetaan lasten tason ja tilan hahmottamista. Lapsia kannustetaan tutkimaan ja kokeilemaan 2- ja 3-ulotteisuutta sekä opettelemaan sijainti- ja suhderekäsitteitä, kuten edessä, ylhäällä ja joka toinen, esimerkiksi liikuntaleikkien avulla. Lasten geometrisen ajattelun vahvistamiseksi heille järjestetään mahdollisuuksia rakenteluun, askarteluun ja muovailuun. Opettajan ohjauksessa lapset tutustuvat ympäristössä oleviin muotoihin ja harjoittelevat nimeämään niitä.

Esiopetuksessa kokeillaan mittaamista keholla ja eri välineillä. Opetuksessa harjoitellaan ajankäsitteitä, kuten joskus, eilen ja aamulla. Aikajärjestystä pohditaan yhdessä esimerkiksi vuorokaudenaikoja havainnoimalla.

Opetuksessa hyödynnetään muun muassa leikkejä, pelejä ja tarinoita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Esiopetuksessa luodaan pohjaa matematiikan oppimiselle. Arkipäivän tilanteissa kohdataan matemaattisia asioita. Opettajan tulee ohjata lapsia tekemään havaintoja tilanteista, tapahtumista, kuvioista, esineistä jne. Opettajan tehtävänä on myös rakentaa

oppimisympäristö, joka tukee ja edistää jokaisen lapsen yksilöllistä matemaattisen ajattelun kehittymistä.

Matematiikan oppiminen edellyttää käsitteiden ymmärtämistä. Lapsen tulee saada monipuolisia kokemuksia käsitteen eri ilmenemismuodoista. Tarkoin harkitut opetusmenetelmät, välineet ja kieli ovat keskeisiä käsitteiden muodostusprosessissa.

SISÄLLÖT:

- tuetaan lapsen myönteistä suhtautumista matematiikkaan
- opitaan löytämään yhtäläisyyksiä ja eroja
- opitaan käsitteet: yhtä monta (=), enemmän, vähemmän, eniten, vähiten, ei yhtään
- opitaan yhdistämään lukumäärä (xxxx) ja lukusana (neljä) sekä tunnistamaan ja tuottamaan vastaava numeromerkki (4), lukualueella 0-10 numeroiden kirjoitussuunta
- opitaan järjestämään lukuja (lukujono 0->10 ja 10->0), lukujono 0-100
- opitaan vertailemaan, luokittelemaan ja järjestelemään
- opitaan päättelykykyä ja ongelmanratkaisutaitoja
- opitaan matemaattista ajattelua
- lasketaan yhteen- ja vähennyslaskuja (+, -)
- tutustutaan pylväsdiagrammiin
- opitaan tunnistamaan geometriset tasokuviot (kolmio, neliö, ympyrä, suorakulmio)
- opitaan havaitsemaan yhtäläisyyksiä ja eroja geometrisissa tasokuvioissa
- opitaan luokittelemaan geometrisia tasokuvioita niiden ominaisuuksien perusteella
- opitaan seuraamaan aikaa kellon avulla (tasa-, puoli- ja varttitunnit)
- tutustutaan suureisiin ja yksiköihin: kilogramma (kg), gramma (g), metri (m), senttimetri (cm); rahasta euro (€) ja sentti

MENETELMÄT:

- luokittelu, vertailu, järjesteleminen
- tutkiminen, kokeilu, mittaaminen, arviointi, hahmotus
- monipuolinen havainnointi
- konkreettiset harjoitukset arkipäivän tilanteissa esim. pienillä esineillä
- pelit ja leikit, lorut ja laulut
- numerot ja geometriset kuvat ovat näkyvillä esiopetustilassa
- virikemateriaali on lasten ulottuvilla
- rakentelu (legot, lasyt, zoopit, palikat)
- unifix -palat, vaaka, mittanauha
- numeroiden kirjoittaminen, esim. päivämäärä
- matematiikan eheyttäminen muihin sisältöalueisiin

Esiopetuksen ympäristökasvatus tarjoaa lapsille luontokokemuksia sekä mahdollisuuden tutkia ja tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin. Ympäristöä havainnoidaan eri aistein sekä havaintovälineiden avulla. Opetukseen voi kuulua myös pieniä kokeita. Havainnoista keskustellaan ja havaintotietoa harjoitellaan luokittelemaan. Samalla opetellaan luontoon liittyvien käsitteiden käyttöä ja päätelmien tekemistä sekä pohditaan syyseuraus suhteita. Lasten luonnontuntemusta hyödynnetään opetuksessa. Lasten kanssa harjoitellaan tiedon hankintaa hakemalla yhdessä tietoa joistakin lapsia kiinnos-

tavista asioista. Opetuksessa luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle tutustumalla luonnonsuojeluun. Lapsia ohjataan huolehtimaan ympäristöstään ja sen viihtyisyydestä.

"Sulje silmäsi, ojenna kätesi,
tunnustele, mitä tunnet.
Sulje silmäsi, kuuntele, mitä kuulet.
Sulje silmäsi, haistele, mitä hajuja ja
tuoksuja tunnet. Katsele, mitä näet."

Ympäristö- ja luonnontieto auttaa lasta ymmärtämään ympäristöään. Se tukee ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Se myös vahvistaa lapsen elämyksellistä, kokemuksellista ja emotionaalista suhdetta luontoon sekä muuhun ympäristöön. Monimuotoisen elinympäristön tunteminen luo pohjaa laajemmalle ymmärrykselle ympäröivästä maailmasta.

SISÄLLÖT:

- opitaan myönteistä suhtautumista luontoon sekä kunnioittamaan luontoa
- opitaan, että ihminen on osa luontoa ja että ihminen voi toiminnallaan vaikuttaa luonnon hyvinvointiin
- ymmärretään kestävä kehityksen ja kierrätyksen merkitys
- opitaan havainnoimaan luontoa
- opitaan tunnistamaan Suomen luonnon tavallisimmat villieläimet
- opitaan tunnistamaan maatilan eläimet ja niiden poikaset
- opitaan tunnistamaan Suomen luonnon tavallisimmat puut, kukat ja muut kasvit
- opitaan luokittelua sekä käsitteiden muodostamista (ylä- ja alakäsitteet)
- havainnoidaan kasvua ja ymmärretään kasvun eri vaiheet (esim. siemenestä kukaksi)
- opitaan käsitteet elollinen/eloton
- ymmärretään syy – seuraus –suhteita
- tuetaan ja kehitetään lapsen ongelmaratkaisutaitoja
- opitaan vuodenajat sekä tunnistamaan niiden vaihtumisen merkit luonnossa
- opitaan aika –käsitteitä: vuosi, kuukausi, viikko, päivä, yö, eilen, tänään, huomenna
- kellonajoista opitaan tasatunnit sekä puolet tunnit, tunnistetaan minuutti-, sekunti –käsitteet
- tutustutaan maalajeihin: hiekka, savi, kallio, kivi, vesi, ilma
- tutustutaan avaruus –käsitteisiin: aurinko, planeetta, kuu, tähti
- havainnoidaan ja seurataan säätiloja
- tutustutaan kartta –käsitteeseen ja sen käyttöön
- opitaan hahmottamaan omaa kehoa, sen rakenteita ja osia
- tutustutaan aisteihin (näkö, kuulo, haju, maku, tunto)

MENETELMÄT:

- tutkiminen, kokeilu, havainnointi, seuranta
- luokittelu, vertailu, mittaaminen

- **ongelmaratkaisutyöskentely**
- **luontoretket eri vuodenaikoina, erilaisiin ympäristöihin**
- **kerran viikossa metsäpäivä**
- **tiedonhankinta kirjallisuudesta**
- **päivittäinen kalenterin täydentäminen (vuosi, vuodenaika, kuukausi, viikonpäivä, päivämäärä, säätila, apulaiset)**
- **havainnointivälineinä suurennuslasi, luuppi ja kiikarit; lämpömittari**
- **ympäristö- ja luonnontietoa eheytetään muihin sisältöalueisiin**

Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjessa esiintyviä teknologisia ratkaisuja ja niiden ominaisuuksia ja toimivuutta. Opetuksessa tuodaan esille, että teknologia on ihmisen luovan toiminnan aikaansaamaa. Lapset tutustuvat teknologiaan keksimällä, askartelemalla ja rakentamalla itse erilaisia rakenteita ja ratkaisuja eri materiaaleja hyödyntäen. Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja. Opetuksessa voidaan hyödyntää oppimisympäristöjen välineiden lisäksi esimerkiksi lasten omia leikkikaluja ja miettiä niiden toimintaperiaatteita.

Kasvan ja kehityksen

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot ovat osa esiopetuksen tavoitteena olevaa laaja-alaista osaamista. Kehittyäkseen tällä osaamisen alueella lapset tarvitsevat kokemuksia, tietoja ja pohdintaa, joiden pohjalta heidän arvostuksensa ja taitonsa voivat vähitellen kehittyä. Esiopetuksessa tehtävää lähestytään liikunnan, ruuan, kuluttajuuden, terveyden sekä turvallisuuden näkökulmista. Esiopetuksen tehtävänä on luoda pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle ja liikunnalliselle elämäntavalle sekä kehittää lasten terveysosaamista ja turvataitoja. Lisäksi tehtävänä on edistää kestävään elämäntapaan kuuluvia ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Lapset saavat monipuolisia kokemuksia liikunnasta ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyttä hyvinvointiin ja terveyteen. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia lasten motoristen ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten yleisten oppimisedellytysten kannalta tärkeiden havaintomotoristen taitojen kehittymiseen. Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kulutukseen. Opetuksessa pohditaan terveyteen liittyviä tekijöitä sekä tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään. Lapset saavat tietoja turvallisesta liikkumisesta lähiympäristössä sekä esiopetuksen oppimisympäristöissä.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa. Liikkumisen ja leikkien avulla lasten yhdessä toimimisen taidot kehittyvät. Samalla heidän keuhonhallintansa vahvistuu sekä heidän taitonsa hahmottaa omaan kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan kehittyä. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sekä sisällä että ulkona. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia rohkaistaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa.

Esiopetuksessa harjoitellaan monipuolisesti ja säännöllisesti arkeen liittyviä motorisia perustaitoja eri ympäristöissä. Näitä ovat tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot. Tasapainoa harjoitellaan pysähtymisiä ja harhauttamisia sisältävien leikkien avulla tai taitoradalla leikitellen. Liikkumistaitoja edistetään kierimistä, kiipeämistä, juoksua ja hyppeilyä sisältävillä harjoituksilla. Välineenkäsittelytaitoja harjoitellaan työntämällä ja vetämällä sekä käyttämällä monipuolisesti eri välineitä ja palloja. Lisäksi lapsia innostetaan harjaannuttamaan hienomotorisia taitojaan sorminäppäryyttä ja tarkkuutta kehittävien pelien ja leikkien avulla. Tavoitteena on, että toiminta antaa kaikille lapsille mahdollisuuksia osallistumiseen ja onnistumiseen sekä tukee lasten hyvinvointia ja toimintakykyä.

Lapsia ohjataan ymmärtämään liikunnan, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitystä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten kanssa pohditaan terveyttä ja sairauksia ja niiden syitä sekä ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan fyysiseen terveyteensä ja mielen hyvinvointiin. Hyvistä ihmissuhteista ja niiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille keskustellaan. Kaveruutta ja toisten huomioon ottamista sekä tunteiden tunnistamista ja hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa. Lasten kanssa havainnoidaan nukkumisen ja liikkumisen määrää sekä mietitään niiden yhteyttä päivittäiseen virkeyteen ja hyvään oloon. Opetuksessa haetaan tietoa hygieniasta ja harjoitellaan siihen liittyviä perustaitoja osana esiopetuksen arkea.

Lapset saavat esiopetuksessa tietoa oikeudesta turvalliseen elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen. Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjen toimintaympäristöihin ja esiopetuksen oppimisympäristöihin liittyviä yleisimpiä fyysisiä ja psyykkisiä vaaratilanteita. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hankkia apua sekä toimia turvallisesti tavallisimmissa arjen tilanteissa. Lapsia rohkaistaan hakemaan aikuisen apua esiopetuksen ongelmatilanteissa ja kiusaamista kohdatessaan sekä kertomaan huolistaan. Opetuksessa harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumisen sääntöjä sekä turvallista toimintaa tieto- ja viestintäteknologiassa ympäristöissä ikäkaudelle sopivalla tavalla.

Lasten fyysistä ja motorista kehitystä sekä terveyttä tuetaan ja edistetään järjestämällä päivittäin mahdollisuus ohjattuun sekä omaehtoiseen liikuntaan. Esiopetuksessa edistetään lasten fyysistä, psyykkistä sekä sosiaalista terveyttä, kasvua ja kehitystä. Lasta autetaan tiedostamaan itsensä suhteessa muihin ja ympäristöön antamalla positiivisia kokemuksia ja osallistumisen mahdollisuuksia.

TERVEYSKASVATUKSEN SISÄLLÖT:

- omasta itsestään huolehtiminen (siisteys, pukeutuminen)
- terveelliset elämäntavat (ruokailutottumukset, levon ja unen/toiminnan ja leikin vuorottelu, ulkoilu, liikunta)
- turvallisuus liikenteessä ja lähiympäristössä liikkeessä
- vuorovaikutussuhteet muiden lasten ja aikuisten kanssa

MENETELMÄT:

- päivittäiset toiminnot, aikuisen ohjaus
- lähiympäristön ja liikuntapaikkojen käyttö (ulko- ja sisätilat)
- liikennekasvatus, teemat sekä liikkuminen liikenteessä
-

MOTORISET JA FYYSISET SISÄLLÖT:

- monipuolinen liikunta

- liikehallinta ja kunto (juoksu-, kiipeily-, riippumis-, hyppelyleikit, hiihto, luistelu; pelit, telineet ja välineet)
- hienomotoriikka, kädentaidot sekä silmän ja käden yhteistyö
- aistit (tasapaino-, kosketus-, tunto-, lihas-jänne-, näkö- ja kuuloaisti)
- perustaidot (kävely, juoksu, hypyt, loikat, istuminen kääntyminen, kieriminen)
- pallon käsittely (potkut, lyönnit, heitot, kiinniötöt, pyörittäminen, vierittäminen, pompottamiset, kuljettamiset)
- rohkeuden, omatoimisuuden, aloitteellisuuden ja yhteistoiminnallisuuden tukeminen
- oman kehon tunteminen (kehon osat), minäkuva

MENETELMÄT:

- arkipäivän toiminnot
- ohjattu sekä omaehtoinen liikunta ja leikki
- liikunta + loru/laulu/musiikki/kuva
- erilaisissa ympäristöissä/ maastoissa liikkuminen
- eri liikuntamuodot vuodenajan mukaan
- temppuradat (tasapaino, notkeus, voima, sarjallisuus) ja rastitehtävät
- sääntöleikit

Oripään varhaiskasvatus on mukana ”ilo kasvaa liikkuen” – valtakunnallisessa ohjelmassa, jossa lisätään lasten liikkumista päivittäin esiopetuksessa. Esiopetuksessa toteutetaan kävelyretkiä, talvella hiihdetään ja luistellaan sekä toteutetaan myös erilaisia liikuntatapahtumia yhdessä muun varhaiskasvatuksen kanssa.

Oripäässä lasten turvallisuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa varmistetaan laaditun turvallisuussuunnitelman mukaan. Lasten turvallisuuteen sekä sisällä että ulkona kiinnitetään jatkuvasti huomiota ja mahdollisiin puutteisiin tai häiriötekijöihin puututaan välittömästi. Henkilöstöllä on yhteiset säännöt ja ohjeet, joiden mukaan toimitaan. Näistä keskustellaan päivittäin, tarvittaessa sekä palaverissa. Kasvatuskumppaneina lasten huoltajien kanssa keskustellaan lasten turvallisuuteen liittyvistä asioista. Lapsia kuunnellaan ja heidän kertomuksiaan kokemistaan turvattomuutta aiheuttavista tilanteista tai seikoista kunnioitetaan. Mahdollisiin kiusaamistilanteisiin puututaan välittömästi.

Esiopetuksessa ruokailutilanteita käytetään päivittäisen terveyttä edistävän syömisestä ja ruokaan liittyvän osaamisen oppimisympäristönä. Ruokailutilanteista luodaan lasten kanssa mahdollisimman viihtyisiä ja lapsia ohjataan hyviin tapoihin. Suomalaisen ruokataitokilpailun lisäksi opetuksessa tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin kotien asiantuntemusta hyödyntäen.

Lasten kanssa tarkastellaan lapsiin kohdistuvaa mainontaa sekä pohditaan kohtuullisen kuluttamisen merkityksestä. Esimerkiksi lasten leikeissä ja piirroksissa ilmenevät tulkinnat kulutuksesta ja mainonnasta voivat toimia esiopetuksen kuluttajakasvatuksen pohjana.

Oripään esiopetuksessa ruokailuun luodaan kiireetön ilmapiiri ja erityistä huomiota kiinnitetään ruokailutapoihin (syödään haarukalla ja veitsellä, keskustellaan rauhallisesti, kiitos ja ole hyvä, saisinko) , jotta kaikille lapsille taataan ruokarauha. Lapsi ohjataan maistamaan kaikkea ruokaa ja tilanteesta luodaan kannustava. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan ruoan alkuperään eli mistä ruoka tulee ja tutustutaan kasvien kasvuun esimerkiksi miten vilja kasvaa pelloilla. Lapset kasvattavat mahdollisesti omia taimia, joita sitten valmiina vihanneksina maistelevat. Lapset tutustuvat mahdollisuuksien

mukaan ruoan valmistamiseen ryhmässä. Pidetään esimerkiksi erilaisia ”vihannestoreja”, joissa lapset pääsevät maistelemaan ja arvioimaan miltä erilaiset vihannekset maistuvat.

4.4. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

”Jokaisella lapsella on oikeus omaan äidinkieleensä ja kulttuuriinsa.”

Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetuksen opetussuunnitelmanperusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteettien kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Erillisessä ryhmässä esiopetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä (Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999). Huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana perusopetuslain mukaisella esiopetuksen opetuskielellä.

Kaksi- ja monikielisten lasten esiopetus Oripäässä järjestetään lähipalveluperiaatteella. Esiopetuksessa käytetään suomenkieltä ja tarvittaessa tukiviittomia. Kuvia käytetään kielen tukena. Eri kieltä puhuvia lapsia kannustetaan puhumaan omaa äidinkieltään sekä mahdollisesti opettamaan myös omaa kieltään (esim. lauluja, yksittäisiä sanoja, tervehdyksiä) muille esiopetusryhmässä oleville lapsille.

Erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat esiopetuksessa

Saamelaislasten esiopetuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa lasten saamelaista identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan sekä antaa lapsille mahdollisuus opetella saamelaisia perinnetietoja ja -taitoja. Opetuksessa voidaan hyödyntää lähiympäristöä sekä yhteistyötä huoltajien ja saamelaisyhteisön kanssa. Esiopetusta voidaan järjestää saamenkielisenä tai kaksikielisenä kielikylyopetuksena.

Silloin kun esiopetus järjestetään jollakin kolmesta saamen kielestä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa kielen ymmärtämistä ja kielen käyttötaitoja. Tavoitteena on lisätä lasten valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Romanilasten esiopetuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa lasten identiteettikehitystä ja tietoisuutta omasta historiastaan ja kulttuuristaan. Lisäksi tuetaan kaksikielisyyttä yhteistyössä lasten perheiden kanssa. Lapsille annetaan romanikielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Romanikielen opetuksessa tutustutetaan lapsia romanikieleen ja -

kulttuuriin, laajennetaan sana- ja ilmaisuvarantoa sekä rohkaistaan käyttämään kieltä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

Viittomakieltä käyttävien lasten esiopetus toteutetaan ensisijaisesti viittomakielisessä ryhmässä tai sekaryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä lapsista. Viittomakielisen esiopetuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa lasten kieli- ja kulttuuri – identiteettiä antamalla heille mahdollisuus omaksua viittomakieltä. Tavoitteena on myös vahvistaa lasten suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakielistä ilmaisua ja viittomavarantoa sekä rohkaista käyttämään viittomakieltä ja lisätä lasten valmiuksia toimia erilaisissa kieliympäristöissä.

Esiopetuksessa tuetaan vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Suomen/ruotsin kielen taidon kehittymistä edistetään kielitaidon eri osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien sekä ohjatusti että esiopetuksenarjessa. Erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta ja lasten oman äidinkielen/äidinkielen opetusta tarjotaan mahdollisuuksien mukaan. Maahanmuuttajataustaiset lapset voivat osallistua joko esiopetukseen tai perusopetukseen valmistavaan opetukseen tai molempiin.

Kaksikielinen esiopetus

Kaksikielisen esiopetuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyksikautta tarjoamalla tavanomaista esiopetusta monipuolisempaa kielikasvatusta. Opetuksessa luodaan motivoivia kieltenoppimistilanteita, joilla rakennetaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä kehittää lasten kielitietoisuutta. Lasten kaksi- tai monikielistä kieli-identiteettiä tuetaan ja heille tarjotaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua kieltä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Myös monenlaiset kulttuurit, joita tuodaan tietoisesti esiin ja keskusteltavaksi, kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä opetuksessa.

Suppeamman kaksikielisen esiopetuksen tavoitteena on herättää lasten mielenkiinto ja myönteinen asenne kieltä kohtaan. Laajamittaisessa kaksikielisessä esiopetuksessa pyritään luomaan lapsille valmiuksia toimia kaksikielisessä ympäristössä ja oppia opetuskielen lisäksi myös muulla kielellä.

Kaksikielistä opetusta voidaan toteuttaa usealla tavalla. Yhteistä toteutustavoille on se, kielet eivät ole pelkästään opetuksen ja oppimisen kohteena, vaan niitä käytetään oppimiskokonaisuuksien opetuksessa ja esiopetuksen arjen toiminnassa.

Laajamittainen kaksikielinen esiopetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy esiopetuksessa

Ruotsinkielistä kielikylpyä voidaan järjestää suomenkielisessä esiopetuksessa ja suomenkielistä kielikylpyä ruotsinkielisessä esiopetuksessa. Lisäksi sekä suomen- että ruotsinkielisessä esiopetuksessa voidaan järjestää saamenkielistä kielikylpyä. Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy on ohjelma, joka alkaa esiopetuksesta ja kestää perusopetuksen loppuun. Esiopetuksen ja koulun opetuskieli sekä toinen kotimainen kieli tai saamen kieli muodostavat kokonaisuuden. Esiopetus toteutetaan pääosin kielikylpykielillä. Lasten äidinkielen tai äidinkielen taitojen kehittymistä tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kielikylpyopettaja käyttää johdonmukaisesti ainoastaan kielikylpykieltä. Lapsia kannustetaan kielikylpykielen monipuoliseen käyttöön, mutta heillä tulee olla mahdollisuus tulla ymmärretyksi myös äidinkielellään. Lapsia kannustetaan opetuskielisen kulttuurin lisäksi myös toisen kotimaisen kielen mukaiseen tai saamelaiseen kulttuuriin tutustumiseen. Kotimaisten kielten kielikylvyn tavoitteena on antaa lapsille valmiudet jatkaa opiskelua sekä opetuskielillä että toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Esiopetuksen ja tulevan kielikylpykoulun välisessä yhteistyössä varmistetaan, että

koulussa on käytettävissä riittävästi tietoa kouluun siirtyvien lasten kielenkehityksen vaiheesta.

Muu laajamittainen kaksikielinen esiopetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä esiopetuksessa osa toiminnasta (vähintään 25 %) toteutetaan jollakin muulla kielellä kuin perusopetuslaissa säädetyllä opetuskielellä. Jotkut lapsista voivat puhua kyseistä kieltä äidinkielenään. Toiminta suunnitellaan siten, että eri kieliryhmät saavat oppimiselleen tarvittavaa tukea. Ryhmissä voi olla myös lapsia, joille kumpikaan opetuksessa käytettävä kieli ei ole äidinkieli. Pääsääntöisesti nämä lapset ohjataan valmistavaan opetukseen, jos sellaista on saatavilla.

Kaksikielisessä esiopetuksessa toiminta suunnitellaan niin, että kahdella kielellä toteutetusta esiopetuksesta muodostuu kokonaisuus, jossa molemmat kielet ovat läsnä ja kehittyvät vähitellen opettajan mallintamisen ja lasten aktiivisen toiminnan kautta. Mikäli mahdollista, kukin opettaja käyttää vain jompaakumpaa kieltä aktiivisesti. Lapsia kannustetaan monipuoliseen kielenkäyttöön. Myös opetuskieliin liittyviä kulttuureita tuodaan lasten ulottuville. Tavoitteena on valmius jatkaa opiskelua molemmilla kielillä. Tavoite asettaa vaatimuksia oppimisympäristöille ja edellyttää yhteistyötä esiopetuksen ja perusopetuksen järjestäjän välillä lasten siirtyessä perusopetukseen.

Suppeampi kaksikielinen esiopetus

Kielirikasteinen esiopetus

Kielirikasteisella esiopetuksella tarkoitetaan esiopetusta, jossa alle 25 % toiminnasta järjestetään säännöllisesti ja suunnitellusti jollakin muulla kuin perusopetuslaissa säädetyllä opetuskielellä. Kielirikasteinen esiopetus antaa luontevia mahdollisuuksia tuoda monikielisyyttä ja kulttuurien kohtaamisia esiin esiopetuksen arjessa ja toimintakulttuurissa. Tavoitteena on, että lapset olisivat sekä kielen oppijoita että käyttäjiä. Tavoitteena voi olla siirtyminen kielirikasteiseen tai muuhun kaksikieliseen perusopetukseen.

Oripäässä eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvat lapset osallistuvat esiopetukseen muiden ikäistensä ryhmässä. Erityislastentarhanopettaja antaa yksilöllistä tai pienryhmä opetusta eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluville lapsille.

5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA

Opetushallitus muutti 1.1.2011 alkaen Perusopetuslakia ja esikoulun opetussuunnitelman perusteita. Uusi laki otettiin Oripään esikoulussa käyttöön 1.8.2011. Suurin muutos kohdistui kasvun ja oppimisen tukemiseen esiopetuksessa. Tuen muodot jaetaan uuden opetussuunnitelman mukaisesti kolmeen osaan, jotka ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tukimuodoissa edetään portaalta toiselle joustavasti. Mikäli lapsi saavuttaa ikätasonsa vaatimusten mukaiset tavoitteet oppimisessaan, voidaan lasta siirtää tuen portailla myös erityisestä tuesta tehostetun kautta yleiseen tukeen takaisin.

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Esiopetuksessa lapsen tuen tarpeisiin vastataan yksilöllisesti pedagogisilla ratkaisuilla mahdollisimman pitkään hänen omassa esiopetusympäristössään. Oppimissuunnitelma laaditaan Oripäässä kaikille yleisen ja tehostetun tuen lapsille, ja se on jatkumo lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalle. Erityistä tukea tarvitseville lapsille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), joka perustuu oppimissuunnitelmaan ja pedagogiseen suunnitelmaan.

Jokaisella lapsella on omat oppimisstrategiansa, jotka huomioidaan toiminnallisessa esiopetuksessa – lapsi oppii kaikkien aistien avulla.

Tuen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan käytössä olevat resurssit ja hyödynnetään henkilökunnan osaaminen. Osaamista lisätään täydennyskoulutuksella. Ryhmätasolla ryhmän esiopetussuunnitelmaa tehdessä mietitään kunkin lapsiryhmän tarpeet, ja ryhmän suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti.

Lapsen oppimissuunnitelmassa tarkennetaan kunkin lapsen tuen saamista: mitä tuetaan, millä keinoin tuetaan, kuka toteuttaa. Ryhmän toiminnan kannalta on tärkeää tehdä myös suunnitelma ajan käytön suhteen. Myös esiopetusryhmän jakaminen pienempiin ryhmiin edesauttaa erilaisen tuen antamista.

Lapsen kannalta on tärkeää, että jo ennen esiopetusta toteutetut käytänteet tulevat esiopetuksen opettajien tietoon. Tähän tarpeeseen vastataan lapsen viimeisen varhaiskasvatussuunnitelman kopion siirtämisellä esiopetukseen. Asiasta kerrotaan huoltajille. Siirryttäessä toiseen kuntaan - ja myös päinvastoin - kopia lapsen viimeisestä varhaiskasvatussuunnitelmasta siirtyy huoltajien mukana esiopetuspaikkaan.

5.2. Yhteistyö huoltajien kanssa tuen aikana

Lastentarhanopettaja keskustelee huoltajien kanssa vähintään syksyllä ja keväällä (loka- ja huhtikuun loppuun mennessä). Keskustelun aikana kirjataan lapsen oppimissuunnitelma. Syksyllä mietitään tavoitteita esiopetusvuodelle ja keväällä arvioidaan tavoitteiden toteutumista. Tavoitteiden lisäksi suunnitelmasta tulee käydä selville, millä menetelmillä lapsen oppimista tuetaan. Havainnointiosuuden (rastit lomakkeessa) on tarkoitus kartoittaa lapsen kehitystasoa ja vahvuuksia, ei asettaa tavoitteita esimerkiksi matemaattisille taidoille tai taitotasolle.

Kartoituksen pohjalta lastentarhanopettaja suunnittelee opetuksen lapsen tarpeita vastaavaksi. Oppimissuunnitelmassa perusajatuksena on yhdessä huoltajien kanssa miettiä, miten lapsen oppimista tuetaan hänellä olevien vahvuuksien avulla. Mikäli lapsen kehitystasoa ja osaamista arvioidessa todetaan tämän tarvitsevan paljon tukea usealla eri alueella, lastentarhanopettaja keskustelee huoltajien kanssa sekä konsultoi varhaiskasvatuksen erityisopettajaa ja laatii pedagogisen arvion. Tarvittaessa hän konsultoi oppilashuollon henkilöstöä (terveydenhoitaja, koulupsykologi tai kuraattori). Huoltaja/-t tai lapsi eivät voi kieltäytyä kasvun ja tuen vastaanottamisesta, eikä heidän suostumustaan tarvita tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun. Mikäli lapsen tuen tarve edellyttää myös yksilökohtaista oppilashuoltoa, tarvitaan siihen huoltajien suostumus.

Taulukossa on esitelty kolmiportainen tuki tiivistetysti.

	YLEINEN TUKI	TEHOSTETTU TUKI	ERITYINEN TUKI
Kenelle annetaan	Jokaiselle esiopetukseen osallistuvalla	Lapselle, joka tarvitsee oppimisessaan säännöllistä tukea tai useita tukimuotoja	Lapselle, jolle yleinen ja tehostettu tuki ei riitä (esim. vamma, sairaus, toimintavuus)
Tavoitteet	Turvata lapselle parhaat edellytykset kasvaa ja oppia	Tukea suunnitelmallisesti lapsen kasvua ja oppimista. Ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.	Oppimisedellytysten edistäminen, itsetunnon ja oppimismotivaation vahvistaminen.
Esiopetuksen toimintatavat/toimintamuodot	*Yhteistyö ja opetusryhmien joustava muuntelu (mm pienryhmätyöskentely) *Aktiivisen oppimisympäristön luominen. *Yksilöllinen ohjaus ja opetuksen eriyttäminen *Tarvittaessa erityislastentarhanopettajan konsultointi ja avustajan työpanos	*Kaikki esiopetuksen yleisen tuen toimintavat ja muodot. *Erityislastentarhanopettajan konsultointipalvelut, lapsen yksilöllinen ohjaus. *Lapsen erityistarpeiden suunnitelmallinen huomiointi (ryhmäjako, yksilöllinen opetus, erilaiset oppimisvälineet jne.)	*Kaikki esiopetuksen yleisen tuen toimintavat ja muodot. *Erityislastentarhanopettajan säännöllinen konsultointi ja lapsen säännöllinen yksilöllinen ohjaus. *Yhteistyö niiden erityisalan asiantuntijoiden kanssa, jotka koskevat lasta.
Vastuut/työnjako	Ryhmän kanssa työskentelevät kasvattajat, erityislastentarhanopettaja	Ryhmän kanssa työskentelevät kasvattajat, erityislastentarhanopettajan konsultointipalvelut, tarvittaessa asiantuntijat	Esiopetuksen kasvattajat, oppilashuolto ja huoltajat
Käytettävissä oleva lomake	Lapsen oppimissuunnitelma (ns. lapsen oma esiopetussuunnitelma)	Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma tehostettua tukea varten	Henkilökohtainen opetuksen järjestämisestä koskeva suunnitelma (Hojks)
Yhteistyö	Huoltajat, erityislastentarhanopettaja	Huoltajat, oppilashuoltoryhmä, erityislastentarhanopettaja ja mahdolliset erityisasiantuntijat.	Huoltajat, oppilashuoltoryhmä, erityislastentarhanopettaja ja erityisasiantuntijat
Mahdolliset päätökset ja lausunnot	_____	Tehostetun tuen taustalla tulee olla lapsen oppimissuunnitelma ja pedagoginen arvio tai muu asiakirja mikä edellyttää tehostettua tukea.	Erityisen tuen päätös perustuu pedagogiseen arvioon ja mahdollisiin asiantuntijan antamaan selvitykseen (esim. lääkäri tai psykologi)

5.3.Yleinen tuki

Kaikki esikoululaiset ovat yleisen tuen piirissä. Lasten työskentelyn ja tuen perustana ovat perusturvallisuutta ylläpitävät tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Esiopetuksessa tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä työskennellään leikinomaisesti, lapsen kehitystason mukaisesti ryhmässä ja yksin. Lapsen kognitiivista, kielellistä, sosioemotionaalista kehitystä sekä uusien asioiden oppimisvalmiutta pyritään edistämään edellä mainituin keinoin.

Lapsen tuen tarpeita on yhtä monta kuin lapsiakin. Tuen tarpeet vaihtelevat tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan ja yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus saada omista lähtökohdistaan käsin tukea kasvulleen ja oppimiselleen. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien mahdollisimman varhaiseen tunnistamiseen. Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada riittävää oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Lapsen kasvua ja oppimista arvioidaan koko ajan, jotta mahdollinen tuki olisi oikea-aikaista ja oikean tasoista tarpeeseen nähden. Tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteistä ja tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea tulee antaa niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista. Esiopetuksen aloitusvaiheessa lapselle laaditaan yhdessä huoltajan kanssa esiopetuksen oppimissuunnitelma, jonka avulla pyritään turvaamaan parhaat edellytykset kasvaa ja oppia. Myös erityislastentarhanopettajan työpanosta hyödynnetään jo ennen tehostettuun tukeen siirtymistä.

Yleisen tuen tukimuotoja ovat mm. joustava ryhmittely, toistot, avustajan ja erityislastentarhanopettajan palveluiden käyttäminen.

5.4.Tehostettu tuki

Lapsi, joka tarvitsee oppimisessaan säännöllistä tukea tai useampaa tukimuotoa samanaikaisesti voidaan siirtää tehostettuun tukeen, mikäli yleinen tuki ei riitä. Tehostettua tukea varten laaditaan yhdessä moniammatillisen työryhmän (lapsen huoltaja, lastentarhanopettaja, erityislastentarhanopettaja, terveydenhoitaja ja mahdollisesti esimerkiksi neuvolapsykologi, puheterapeutti tai muu sellainen taho, joka on lapsen kanssa tekemisissä kasvamiseen ja kehittymiseen liittyvissä asioissa) kanssa pedagoginen arvio lapsen taidoista ja tuen tarpeista. Tehostettu tuki suunnitellaan yksilöllisesti ja se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Perusteiden mukaan pedagogisessa arviossa kuvataan seuraavat asiat:

- *lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanne esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmasta*
- *lapsen saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksesta*
- *lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet*
- *arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea*

- *arvio tehostetun tuen tarpeesta (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 46)*

Tuki tulee olla laadultaan ja määrältään lapsen kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaista. On tärkeää huolehtia lapsen mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä sekä tukea lapsen myönteistä käsitystä itsestään.

Tehostetun tuen piiriin siirretylle lapselle laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma moniammatillisessa työryhmässä. Lapsen kasvua ja oppimista arvioidaan säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli lapsen tilanteessa tapahtuu muutoksia, tarkistetaan oppimissuunnitelmaa vastaamaan tuen tarvetta.

Tehostetun tuen tukimuotoja ovat mm. joustavat ryhmittelyt, avustajan ja erityislastentarhanopettajan ja muiden tulipalveluiden käyttäminen (esim. terapiat) ja materiaali- vaihtoehdot.

5.5.Erityinen tuki

Erityiseen tukeen lapsi siirretään, mikäli tehostetun tuen tukimuodot eivät ole riittäviä. Erityisen tuen tehtävänä on tarjota lapselle esiopetuksessa kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea ja edistää hänen oppimisedellytyksiään. Lapsen itsetuntoa ja oppimismotivaatiota vahvistetaan.

Erityistä tukea tarvitsevat lapset ovat integroituina muiden ikäistensä lasten esiopetusryhmässä. Erityistä tukea tarvitsevat lapset, joiden kehityksen, kasvun ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet vammaisuuden, kehityshäiriön/-viivästymän tai sairauden takia sekä lapset, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea kasvuun. Erityistä tukea annetaan myös lapsille, jotka ovat pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä tai joiden perusopetuksen aloitusta on päätetty siirtää vuotta myöhemmäksi.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten esiopetus vaatii opettajalta asiantuntijuutta sekä yhteistyötä perheen, neuvolan, päivähoiton ja koulun kanssa. Esiopetusryhmässä tulee olla opettajan lisäksi henkilökohtainen avustaja tai ryhmäavustaja ottaen huomioon erityistä tukea tarvitsevien lasten yksilölliset tarpeet sekä esiopetusryhmän koko. Esiopetuksen fyysinen ja sosiaalinen oppimisympäristö ja tarvittavat tukipalvelut järjestetään niin, että lapsi voi kykyjensä mukaan osallistua täysipainoisesti toimintaan.

Erityisen tuen tehtävänä on tarjota lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea ja edistää hänen oppimisedellytyksiään sekä vahvistetaan lapsen itsetuntoa ja motivaatiota.

Erityisen tuen antamisesta tehty päätös tulee tarkistaa vuosittain, kuitenkin ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä.

Erityisen tuen tukimuotoja ovat esimerkiksi erilaiset terapiat, erityislastentarhanopettaja, henkilökohtainen avustaja, opetusmenetelmien ja työtapojen eriyttäminen, materiaaleihin ja välineisiin liittyvät seikat.

Eriyiseen tukeen siirrettävästä lapsesta laaditaan pedagoginen selvitys yhdessä moniammatillisen työryhmän kanssa. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan:

- lapsen oppimisen eteneminen
- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilannetta esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista
- lapsen saama tehostettu tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvä erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta

Lapselle laaditaan myös henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). **Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma** (HOJKS) perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. Sen laatimisessa voidaan hyödyntää tehostetun tuen aikana tehtyä oppimissuunnitelmaa ja huoltajan luvalla, kuntoutussuunnitelmaa tai muita suunnitelmia. Toimintamalli on kuvattu esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 50).

Pidennetty oppivelvollisuus

Päätöksen pidennyttä oppivelvollisuudesta tekee sivistysjohtaja ja tästä syystä toteuttavasta erityisestä tuesta tekee varhaiskasvatuksen vastuhenkilö. Lapsen saama erityinen tuki edellyttää tiivistä yhteistyötä huoltajien ja lasta hoitavien tahojen kanssa. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan lapsen esiopetuksen eri vaihtoehdot on kuvattu esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 52).

5.6.Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla (yleinen, tehostettu, erityinen) tuen tasoilla. Se voi toteutua esimerkiksi samanaikaisopetuksena, pienryhmä- ja/ tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa tehdään tiivistä yhteistyötä opettajien sekä lapsen ja huoltajien kanssa.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

Esiopetuksen osalta tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä tekee varhaiskasvatuksen vastuhenkilö konsultoituun tarvittavia tahoja.

6. OPPILASHUOLTO

Oppilashuollosta kerrotaan esiopetuksen huoltajille vanhempainillassa.

6.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oripäässä esiopetuksen monialainen oppilashuolto toteutuu yhteistyönä neuvola- ja kouluterveydenhoitajien sekä koulupsykologin ja –kuraattorin kanssa. Mikäli lapsella on jo hoitosuhde esimerkiksi kasvatusneuvolaan tai lasten psykiatriselle poliklinikalle, yhteistyötä tehdään ko. hoitavan tahon kanssa (psykologi, lääkäri). Huoltajan luvalla esiopetuksen oppimissuunnitelman kopion lisäksi kouluun siirtyy liite, jossa huoltaja antaa luvan lomakkeen tietojen hyödyntämiseen koulussa.

6.2. Yhteisöllinen sekä yksilökohtainen oppilashuolto

Yhteisöllistä oppilashuoltoa voidaan toteuttaa eri tavoin. Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä esiopetusyhteisössä. Monialainen yhteistyö on keskeinen osa oppilashuoltoa.

- 1) Esiopetuksen oppilashuollonryhmä: moniammatillinen, koulu ja esikoulu yhteistoinnassa. Yhteistyö koulun kanssa toteutuu sovitusti: koulun rehtori kutsuu vuosittain yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokoukseen. Kokouksen pääteemana on miettiä, miten yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen välillä kehitetään siten, että se tukee oppilaan koulun aloittamista.
- 2) Yksikkökohtainen oppilashuollonryhmä; moniammatillinen, yksikön vastaava/lto, elto ja tarvittavat asiantuntijat.
- 3) asiantuntijaryhmä; esikoulun vastaava/lto, huoltajat, tarvittaessa elto tai muu tarvittava asiantuntijataho

Myös huoltajien edustajan/ edustajien kutsuminen oppilashuoltoryhmiin mietitään sen mukaan, miten se kussakin tapauksessa parhaiten toteutuu.

Oppilashuoltotyön pyrkimys on lapsen edun ensisijaisuus. Lapsella on oikeus saada maksettua oppilashuoltoa, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia.

Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhoitopalvelut. Eri ammattiryhmien keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän, yksilökohtaiset oppilashuoltotyöryhmät sekä yksittäisen lapsen kohdalla asiantuntijaryhmän. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia eli ne koostuvat asiantuntijoista joita käsiteltävä asia edellyttää.

7. ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA ESIOPETUS

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan esiopetuksen järjestämiseen⁶⁵.

Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen

tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvassa esiopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa esiopetukselle asetettuja yleisiä tavoitteita sekä oppimiskokonaisuuksien toteuttamiselle asetettuja yhteisiä tavoitteita. Esiopetuksessa noudatetaan näitä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta lapsia tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatustieteellisen järjestelmän taustalla olevaan arvo- ja kasvatustieteelliseen järjestelmään. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa. Esiopetuksen päätteeksi annetaan osallistumistodistus, jossa kuvaillaan esiopetuksessa opittuja kouluvalmiustaitoja.

Saispa itse tehdä ja oppii,
ja pihalla heitellä koppii.
Opittais numerot ja laskut,
kertomukset ja kaskut.

Dispa iso piha ja kiipeilypaa,
ois silloin naurussa suu.
Mentäis uimahalliin,
tutustuttais hevostalliin.

Saispa kokeilla ja etsii,
ja juosta pitkin metsii.
Opittais samalla kirjaimet ja muut
tunnettais kaikki metsän puut.

Dispa hyvät tietsikkapelit
ja kunnan hiihtokelit.
Paikallaankin jaksais olla,
jos ensin juoksis kunnolla.

Saispa pelimannina soittaa,
ja välillä voimiansa koittaa.
Itse säännöt laadittais ja
reilua peliä vaadittais.

Dispa iloiset opet ja
omat salasopet.
Leikittäis ja tanssittais,
paljon yhdessä naurettais.